

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY - GRATIS EXEMPLAR

ZRZESZENIE ORGANIZACJI POLONIJNYCH W SZWECJI

KWARTALNIK

Nr 32 - 2020

POLOONIA **NOWA**

**WIRTUALNA RZECZYWISTOŚĆ
W DOBIE PANDEMII**

**Cud nad Wisłą
Szwedzki stół
Wakacje w Islandii**

KONKURSY - KONKURSY - KONKURSY

KWARTALNIK POLONIA NOWA

Okładka - Omslag:

Zdjęcie - Foto: Domena publiczna Pixabay

Redaktor naczelny - Ansvarig utgivare:

Teresa Sygnarek
teresa.sygnarek@gmail.com

Opracowanie graficzne - Grafisk layout:

Teresa Sygnarek

Zespół redakcyjny - Redaktion:

Ewa Rivera, ewabydg@yahoo.se
Danuta Zasada, danutaz23@wp.pl
Andreas Henriksson, andreashenriksson56@gmail.com

Zamówienie ogłoszeń i prenumeraty:

Annonser och prenumeration:

kontakt@polonia-zop.eu

Kwartalnik w internecie - Tidningen på nätet:

www.polonia-zop.eu

Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treść i formę wywiadów, ogłoszeń i reklam.

Zastrzegamy sobie prawo do redagowania i skracania nadesłanych tekstów.

Nie odsyłamy nie zamówionych materiałów.

Projekt jest współfinansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

 KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW

 STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”

Kwartalnik Polonia Nowa zarejestrowany jest w Urzędzie Patentowym, (Patent- och Registreringsverket, PRV).

W tym numerze / I detta nummer:

	str./sid.
Koronawirus nie odpuszcza	4
Coronavirus håler fast grepp	5
Globalne piętno koronawirusa	6
Coronavirus globala prägel	7
KONKURSY	8
Antologia polskich poetek w Szwecji	11
Cud nad Wisłą	12
Undret vid Vistula floden	13
Hybrydowe Biegi dla Niepodległej	14
Antologi av polska poeter i Sverige	15
Moje pandemiczne wakacje w Islandii	16
Ciekawy zakątek w Szwecji	18
Intressant plats i Sverige	19
Skąd się wzięła nazwa „szwedzki stół”?	20
Varifrån kommer polska benämningen “svenska bordet” för svenskt smörgåbord?	21
Polka w Szwecji z sercem dla zwierząt	24
Polsk kvinna i Sverige med hjärtat för djur	25
śp. Dagmara Turek	26

Zapraszamy do współpracy ze Zrzeszeniem
Organizacji
Polonijnych w Szwecji,
prosimy o kontakt mailem na adres:
kontakt@polonia-zop.eu

Chcesz dostawać kwartalnik
Polonia Nowa bezpośrednio
na swój adres?

ZAMÓW PRENUMERATĘ!

Wyślij wiadomość na adres:
kontakt@polonia-zop.eu
i wpłać 100 kr za wysyłkę
4 numerów na
Plusgiro: 92 63 09 - 6

TERESA SYGNAREK
Prezes
Zrzeszenia Organizacji
Polonijnych w Szwecji

DRODZY CZYTELNICY

Wszyscy to odczuwamy jak koronawirus zmienia otaczającą nas rzeczywistość i - niestety - z pewnością sytuacja zbytnio się nie poprawi w tym roku. Naukowcy i lekarze ostrzegają przed drugą, jesienną falą wirusa i można mieć tylko nadzieję, że zima go „wymrozi”, a w przyszłym roku zajmiemy się odbudowywaniem działalności, tej gospodarczej, jak i naszej organizacyjnej.

Mimo że w wersji wirtualnej, ale staramy się jednak zaoferować pewną działalność Polonii szwedzkiej. Zapraszamy do udziału w konkursach, których termin przedłużyliśmy do 15 listopada, czytaj na stronach 8 - 10.

Bieg dla Niepodległej odbędzie się w tym roku też w formie hybrydowej, patrz strona 14, a niebawem ukaże się dokładny opis i regulamin na naszym portalu relacje.se. Bieg w części wirtualny, ale medale będą jak najbardziej prawdziwe i wyślemy je do każdego kto weźmie udział w Biegu.

Trzymajmy dystans, myjmy ręce i uważajmy na siebie.
Z pozdrowieniami

TERESA SYGNAREK

Ogłoszone KONKURSY

Termin nadsyłania prac
przedłużony
do 15 listopada
patrz strona 8-10

ZAPRASZAMY!

kontakt@polonia-zop.eu

BÄSTA LÄSARE

Vi känner alla att coronavirus förändrar livet och verkligheten runt omkring oss och - tyvärr - kommer situationen inte att bli mycket bättre i år. Forskare och läkare varnar för virusets andra våg under hösten och man kan bara hoppas att vintern ska "frysa ut" viruset, och nästa år kommer vi att återuppbygga den ekonomiska och vår organisatoriska verksamhet.

Även om i en virtuell version, men vi försöker erbjuda någon form av aktivitet till den polska diasporan i Sverige. Vi inbjuder alla att delta i de utlysta tävlingarna, tiden har vi förlängt till 15 november, läs på sidorna 8 - 10.

"Loppet för den Själständiga" kommer också att äga rum i år men i en hybrid form, se sidan 14, och snart kommer en detaljerad beskrivning och reglerna att publiceras på vår portal relacje.se. Loppet blir delvis virtuellt, men medaljerna blir riktiga och vi ska skicka dem till alla som kommer att delta i loppet.

Låt oss hålla avstånd, tvätta händerna och ta hand om oss själva.
Med vänliga hälsningar

TERESA SYGNAREK

Koronawirus nie odpuszcza

Lato przyniosło, przynajmniej w niektórych krajach, pewną nadzieję, że wirus jest w odwrocie. Niestety naukowcy ostrzegają, że druga fala przyjdzie na jesieni i dodatkowo z obawą, że z większym nasileniem. Oprócz tego, na jesieni czeka nas „zwykła” grypa, a jej objawy będą podobne do infekcji koronawirusem.

Jak więc rozpoznać czy to grypa, czy koronawirus. Lekarze radzą, żeby się zaszczepić na grypę sezonową. Wtedy, w przypadku objawów grypowych można będzie stwierdzić, że to jednak koronawirus. W wielu krajach występuje ruch antyszczepionkowy, tak więc decyzję trzeba będzie podjąć samemu.

Następną decyzją, kiedy pojawi się szczepionka na koronawirusa będzie, czy się zaszczepić czy nie.

NOWY SPOSÓB NA URLOP

Ze względu na wirus, wiele krajów zamknęło swoje granice, co uniemożliwiło planowane urlopy. Większość pozostała w Szwecji, a największym zainteresowaniem cieszyły się domki letnie, zarówno dla ich właścicieli, jak i wynajmujących.

Duży wzrost zamówień odnotowały także pola kempingowe, jak i fi my sprzedające kampery. Oczywiście klimat w Szwecji to nie jest samo co Hiszpania, ale wiele wskazuje na to, że odkryliśmy

Szwecję od nowa. W mediach społecznościowych aż się roi od wpisów o wspaniałych zakątkach Szwecji i można sądzić, że ten trend utrzyma się nawet w następnym roku.

SZKOLENIE HYBRYDOWE

Szwecja nie zamknęła szkół w takim samym stopniu jak przykładowo Polska, jednakże już w marcu rząd rekomendował, aby wyższe szkoły przeszły na zdalny system nauczania. Jednakże w maju rząd zmienił zdanie i oświadczył, że te szkoły stopniowo mogą powracać do normalnego trybu nauczania. Wyższe szkoły informują, że znaczna część nauczania nadal będzie odbywać się w systemie zdalnym, a stacjonarne zajęcia będą podlegały zaleceniom Urzędu Zdrowia Publicznego. Czyli ograniczenie spotkań do 50 osób*1 i zastosowanie bezpiecznego dystansu społecznego. System zdalnego nauczania zawiera wiele wymogów, do których studenci muszą się dostosować, aby otrzymać zaliczenie udziału w wykładach. Aktywny udział studenta wymaga dostępu do platform Zoom i Canvas oraz wykorzystania mikrofonu i kamery.

DOMY OPIEKI

Jak nam wszystkim wiadomo, koronawirus uderzył w większości na osoby starsze, a w szczególności te, które mieszkają w domach opieki.

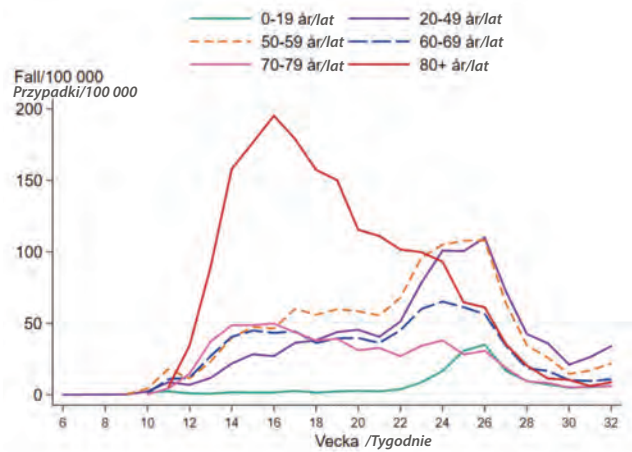
W momencie oddawania gazety do druku, w Szwecji zanotowano łącznie 84.447 przypadków zachorowania na covid-19 i 5.842 przypadków śmiertelnych, z czego blisko 90% to osoby po 70 roku życia.

WSZYSTKIE GRUPY WIEKOWE

Urząd Zdrowia Publicznego (Folkhälsomyndigheten) podał 14 sierpnia w swoim cotygodniowym raporcie, że ilość zachorowań na covid-19 w 32 tygodniu (3-9 sierpnia) potwierdzonych laboratoryjnymi testami wzrósł o 26% w porównaniu z tygodniem poprzednim. Ten wzrost odnotowano w dwóch grupach wiekowych: 20-49 lat i 50-59 lat. Wygląda więc na to, że wirus nie zna ograniczeń wiekowych, więc wszyscy

powinniśmy być nadal bardzo ostrożni. Pokazuje to wyraźnie ofi jalna statystyka opublikowana przez Urząd Zdrowia Publicznego w dniu 14 sierpnia.

Potwierdzone przypadki na tydzień według grup wiekowych (przypadki na 100 000 mieszkańców)
Bekräftade fall per vecka och åldersgrupp (fall per 100 000 invånare)

Źródło: Raport Urzędu Zdrowia Publicznego opublikowany 14 sierpnia.
Källa: Folkhälsomyndighetens rapport publicerad den 14 augusti.

DZIECI ROZNOŚĄ WIRUS

Obecnie wiemy, że wirus może także zaatakować dzieci i według najnowszych badań w pd Korei duże znaczenie ma wiek dziecka. Poniżej 10 roku życia dzieci zarażają znacznie mniej niż dorośli, chociaż ryzyko dalej występuje. Natomiast dzieci i młodzież w wieku 10 do 19 lat, przenoszą wirus w takim samym stopniu jak dorośli. *2

Wyniki badania opierają się na analizie przeszło 5 tysięcy zakażonych i testów 59 tysięcy osób, które miały kontakt z osobami zakażonymi.

*1 Dane z sierpnia br. *2 Źródło: Illustrerad Vetenskap.

Coronavirus håller fast grep

Sommaren har, åtminstone i vissa länder, ingett ett visst hopp om att viruset var i nedgång. Tyvärr varnar forskare för att den andra vågen ska komma under hösten och dessutom fruktas att den blir mer intensiv. Under hösten kommer vi också att ha "vanlig" influensa, och dess symptom kommer att likna koronavirusinfektioner. Så hur ska man veta om det är influensa eller coronavirus? Läkare råder att vaccinera sig mot säsongsinfluensan. Om det sedan inträffar influensasyntom kan man misstänka att det är ett koronavirus. Det finns antivaccinationsrörelser i många länder, så fatta ett beslut måste man göra själv.

Nästa beslut blir när ett coronavirusvaccin kommer, ska man vaccinera sig eller inte?

NYTT SÄTT ATT TILLBRINGA SEMESTER

På grund av viruset stängde många länder sina gränser, vilket för många omöjliggjorde planerade semesterar. De flesta stannade kvar i Sverige, och sommarstugor var mycket populära, både för sina ägare och hyresgäster. Campingplatser och företag som säljer husbilar noterade också en stor ökning. Naturligtvis är klimatet i Sverige inte detsamma som Spanien, men det finns många indikationer på att vi har återupptäckt Sverige. Sociala medier är fulla av poster om fantastiska platser i Sverige och man kan anta att denna trend kommer att fortsätta även under nästa år.

HYBRIDLÄRANDE

Sverige stängde inte skolor i samma utsträckning som till exempel Polen, men i mars rekommenderade regeringen att universiteten skulle byta till distansutbildningssystem. I maj ändrade dock regeringen sin åsikt och sa att dessa skolor gradvis kunde återgå till normal undervisning. Universiteten informerar om att en betydande del av undervisningen kommer att bedrivas på distans och stationär undervisning ska arrangeras i enlighet med rekommendationerna från Folkhälsomyndigheten. Det vill säga begränsat antal till 50 personer*1 och tillämpning av säkert socialt avstånd. Distansutbildningen ställer vissa krav som studenter måste uppfylla för att deras deltagande i föreläsningar ska godkännas. Till exempel åtkomst till plattformerna Zoom eller Canvas och användning av en mikrofon och kamera.

ÄLDREBOENDE

Som vi alla vet har coronaviruset drabbat hårt de äldre, särskilt de som har bott på hem för äldreboende.

Vid tidpunkten för publiceringen hade Sverige totalt 84.447 insjuknanden i covid-19 och 5.842 dödsfall, varav nästan 90% var personer över 70 år.

ALLA ÅLDERSGRUPPER

Folkhälsomyndigheten rapporterade den 14 augusti i sin veckorapport att antalet sjuka i covid-19 vecka 32 (3-9 augusti) som bekräftades genom laborietester ökade med 26% jämfört med föregående vecka. Denna ökning har registrerats i två åldersgrupper: 20-49 år och 50-59 år. Så det ser ut som viruset inte uppvisar åldersbegränsningar, därför borde vi alla vara mycket försiktiga. Detta framgår tydligt av den officiella statistiken som publicerades av Folkhälsomyndigheten den 14 augusti.

BARN SPRIDER VIRUS

Vi vet nu att viruset också kan påverka barn och enligt den senaste forskningen i Sydkorea är barnets ålder av stor betydelse. Barn under 10 år smittas mycket mindre än vuxna, även om risken kvarstår. Å andra sidan barn och ungdomar från 10 till 19 år överför viruset lika effektivt som vuxna.*2

Resultaten av studien är baserad på analysen av över 5.000 infekterade och tester av 59.000 personer som hade kontakt med infekterade personer.

*1 Uppgifter från augusti. *2 Källa: Illustrerad Vetenskap.

Tekst/Text
Zdjęcia/Foto

TERESA SYGNAREK
Domenapubliczna/
Allmän domän

Globalne piętno koronawirusa

Pandemia odcisnęła swoje piętno nie tylko na zdrowiu, ale także na wielu innych dziedzinach życia, a w szczególności na gospodarce.

Media donoszą, że cały świat stoi na progu kryzysu finansowego. Według ekspertów Międzynarodowego Funduszu Walutowego*1 rok 2020 może być najgorszym rokiem dla światowej gospodarki od czasów tzw. wielkiego kryzysu*2

Jak powiedział niedawno jeden z naszych czytelników:
...nie mam studiów ekonomicznych i jak można by w skrócie określić to, co wiedzieć się powinno?

A więc jakie główne wskaźniki gospodarcze brane są pod uwagę? Najpierw kilka prostych defini ji:

Produkt Krajowy Brutto (PKB)

PKB to ważny wskaźnik gospodarczy, a mówiąc prostymi słowami jest to suma wszystkich towarów i usług wyprodukowanych przez gospodarkę krajową w określonym czasie. Jeśli zmiana PKB jest dodatnia, oznacza to, że gospodarka się rozwija, zmiana na poziomie 0% - gospodarka stoi w miejscu, zmiana ujemna oznacza, że gospodarka wpadła w recesję. Składnikami PKB są: konsumpcja czyli nasze zakupy, inwestycje, wydatki rządowe i eksport.

Stopień inflacji

Inflacja to proces wzrostu przeciętnego poziomu cen w gospodarce. Skutkiem tego procesu jest spadek siły nabywczej pieniądza krajowego. Jeśli mamy przyrost spadek przeciętnego poziomu cen mówimy o deflacji.

Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia najczęściej defini wana jest jako stosunek liczby osób bezrobotnych do ludności aktywnej zawodowo.

Wartość waluty danego kraju

Każda waluta ma swoją wartość, tzw. kurs walutowy czyli cena waluty wyrażona w innej walucie, a kurs walutowy jest zależny od stanu gospodarki danego kraju. Dwa pojęcia związane są z wartością waluty: aprecjacja, czyli wzrost wartości danej waluty względem walut zagranicznych oraz deprecjacja, czyli osłabienie wartości względem innych walut. Wpływ na kurs waluty mają m.in. PKB, inflacja i zmiany stóp procentowych.

Teraz jak już znamy podstawowe defini je, przyjrzymy się jak wygląda sytuacja w Szwecji, Polsce czy w Europie i powróćmy do powyżej przedstawionych aspektów.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, OECD*3 ostrzegła pod koniec czerwca, że nastąpi globalny spadek PKB. Prognoza opiera się na prawdopodobnym założeniu, że nastąpi druga fala zarażeń koronawirusem.

Natomiast urząd statystyczny Eurostat *4 podał pod koniec lipca dane dotyczące zmian PKB w drugim kwartale 2020 w Europie (zmiany w stosunku rok do roku). W ujęciu rocznym, PKB wyrównany sezonowo spadł w II kwartale br. o 15% w strefie euro oraz 14,4% w całej Unii Europejskiej.

Trzy kraje z największym spadkiem PKB to Hiszpania -22,1%; Włochy - 17,3% i Portugalia -16,5%. Wśród krajów z najniższym spadkiem znalazła się Litwa -3,8%.

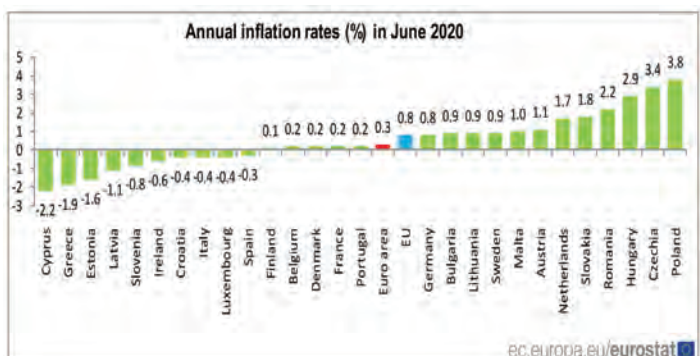
Gospodarka Szwecji odnotowała w drugim kwartale tego roku największy od 40 lat spadek PKB (według Szwedzkiego Urzędu Statystycznego, SCB). Pomimo tego, że Szwecja nie zdecydowała się na zamknięcie społeczeństwa, to jednak nastąpił kryzys w branży turystycznej, spadek produkcji przemysłowej, eksportu i wewnętrznej konsumpcji, co dało w efekcie spadek PKB o 8,2%. Dane OECD prognozują dla Polski spadek PKB o 9,5% w przypadku wystąpienia drugiej fali epidemii.

W przyszłym roku powinno nastąpić odbicie, lecz nie będzie ono na tyle mocne, żeby nadrobić straty z bieżącego roku.

Inflacja

Statystyka Eurostatu w czerwcu br. wykazała, że średnia **roczna inflacja** w krajach Unii Europejskiej wyniosła 0,8%. Są kraje, w których nastąpił spadek cen, np. na Cyprze, w Grecji czy Estonii. Jednakże są także kraje, gdzie wzrost cen był wysoki, a na pierwszym inflacyjnym podium jest Polska ze wzrostem 3,8%. Szwecja zanotowała wzrost 0,9%.

Eurostat podał w czerwcu br. że **stopa bezrobocia** w Unii Europejskiej wyniosła 7,1%. Hiszpania i Grecja wykazały największe bezrobocie powyżej 15%. Szwecja miała 9,6%, natomiast najmniejszą stopą bezrobocia wykazały się Czechy i Polska. Jednakże według szacunków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stopa bezrobocia w Polsce w czerwcu wyniosła 6,1%.

Arbetslöshet i EU-länderna juni 2020

Grafiken visar den säsongjusterade arbetslösheten i EU-länderna i juni i åldersspannet 15-74 år.

För Estland och Ungern hörör uppgifterna från maj. För Grekland från april.
Grafik: Europaportalen • Källa: Eurostat • Skapad med Datawrapper

Wartość waluty

Szwedzka korona notuje stały wzrost wartości. W marcu 1 dolar kosztował 10,5 kr, zaś na początku sierpnia kosztował 8,7 kr. Korona jest także silniejsza w stosunku do innych walut, co może być pozytywne dla tych, którzy zdecydowali się spędzić urlop poza granicami Szwecji. Ale ci, którzy uplasowali swoje oszczędności w zagranicznych akcjach i funduszach już się nie mogą cieszyć z silnej korony szwedzkiej. Według prognoz Skandinaviska Enskilda Banken, korona nie osiągnęła jeszcze najwyższego poziomu i pójdzie w górę między 5 a 10%.

Polski złoty systematycznie słabnie i większość prognoz nadal zakłada utrzymanie spadku polskiej złotówki przez kolejne 12 miesięcy. Obecny niski kurs wobec dolara nie był notowany od 19 lat, a wobec euro od 11 lat. Dlaczego polski złoty jest słaby? Dwa najważniejsze powody to załamanie światowej gospodarki, ale także fakt że polski złoty nie jest uważany za walutę bezpieczną, a to oznacza że w dobie kryzysu inwestorzy mają mniejsze zaufanie do polskiej waluty.

Narodowy Bank Polski, który podaje oficjalne kursy kupna i sprzedaży walut obcych za złote polskie podaje 7 sierpnia, że kurs kupna 1 korony szwedzkiej wynosi 0,4234 zł, a kurs sprzedaży 0,4320.

Według statystyk szwedzkich banków z 10 sierpnia, średnia wartość kursu sprzedaży złotówki oscyluje pomiędzy 2,61 kr (Forex) a 2,47 kr (Handelsbanken). Odpowiedni kurs kupna złotówki w tych bankach to 2,19 i 2,32 kr.

Tekst

TERESA SYGNAREK

*1 Międzynarodowy Fundusz Walutowy, MFW (ang. International Monetary Fund, IMF) – międzynarodowa organizacja w ramach ONZ, zajmująca się kwestiami stabilizacji ekonomicznej na świecie. Dostarcza pomocy finansowej zadłużonym krajom członkowskim, które w zamian są zobowiązane do dokonywania reform ekonomicznych i innych działań stabilizujących.

*2 Wielki kryzys (ang. Great Depression) – największy kryzys gospodarczy w historii kapitalizmu, który miał miejsce w latach 1929–1933 i objął praktycznie wszystkie kraje oraz prawie wszystkie dziedziny gospodarki.

*3 OECD jest międzynarodową ekonomiczną organizacją gospodarczą utworzoną w 1991 r. z siedzibą w Paryżu, a jej misją jest poszukiwanie i promowanie najlepszych rozwiązań politycznych i gospodarczych. Polska jest członkiem OECD od 1996 r., a Szwecja od 1991 r.

*4 Eurostat to Urząd Statystyczny Unii Europejskiej odpowiedzialny za publikację rzetelnych europejskich statystyk i wskaźników, które umożliwiają porównywanie krajów i regionów.

Coronavirus globala prägel

Pandemin har satt sitt prägel inte bara på hälsoområdet utan också också på många andra livsområden, särskilt inom den ekonomiska sektorn.

Media rapporterar att hela världen är på gränsen till en fullständig anskris. Enligt experter från Internationella valutafonden* 1 kan 2020 vara det värsta året för den globala ekonomin sedan den stora depressionen* 2.

Som en av våra läsare nyligen sa:

... Jag har inga studier i ekonomi och hur skulle man kunna sammanfatta vad man borde veta?

Så vilka huvudsakliga ekonomiska faktorer ska beaktas?

Bruttonationalprodukt

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD* 3, varnade i slutet av juni att det skulle bli en global nedgång för bruttonationalprodukten, BNP. Prognosen baseras på det troliga antagandet att det kommer att finnas en andra våg av coronavirusinfektionen.

Däremot i slutet av juli släppte statistikbyrån Eurostat* 4 uppgifter om BNP-förändringar under andra kvartalet 2020 i Europa (förändringar från år till år). I årliga termer föll säsongreviderad BNP under andra kvartalet i år med 15% i euroområdet och med 14,4% i hela Europeiska Unionen.

De tre länderna med den största nedgången i BNP är Spanien -22,1%; Italien -17,3% och Portugal -16,5%. Litauen var bland de länder med den lägsta nedgången -3,8%.

Under andra kvartalet i år noterade den svenska ekonomin den största nedgången i BNP på 40 år (enligt SCB). Trots att Sverige inte beslutade att stänga samhället fanns det en kris inom turistnäringen, en nedgång i industriproduktionen, i export samt inom intern konsumtion, vilket resulterade i ett BNP-fall med 8,2%.

OECD-data förutspår en nedgång i BNP för Polen med 9,5% i händelse av den andra vågen av epidemin.

forts. sid 22 och 23

Po tych negatywnych wiadomościach odnośnie koronawirusa i sytuacji gospodarczej, z zadowoleniem przekazujemy dobrą wiadomość.

Termin składania prac w ogłoszonych przez nas konkursach - na życzenie naszych czytelników - przedłużony do 15 listopada!

Przypominamy informację o konkursach.

Wybierz konkurs - Weź udział - Wygraj nagrodę!

1. Konkurs opisowy „*Koronawirus zmienił w moim życiu...*”
2. Konkurs fotograficzny „*Polska jutra*”
3. Konkurs rysunkowy dla dzieci „*Moje najlepsze wakacje w Polsce*”
4. Konkurs fotograficzny dla młodzieży „*Moje najlepsze wakacje w Polsce*”
5. Konkurs Blog turystyczny „*Szwecja polskimi krokami*”

NOWY TERMIN! ATRAKCYJNE NAGRODY
Termin **przedłużony do 15 listopada**
Instrukcje www.polonia-zop.eu oraz www.relacje.se
Informacja 0704 93 59 15, 0703 76 65 07

ORGANIZATOR: Zrzeszenie Organizacji Polonijnych w Szwecji
przy współpracy z Proformart

1. Wirtualne BIENNALE SZTUKI POLONIJNEJ KONKURS BLOG TURYSTYCZNY

Poznaj Szwecję - kraj w którym mieszkasz.
Informacje o ciekawych zakątkach, relacje z udanych wycieczek i wyjazdów, które dostarczyły wiele pozytywnych wrażeń.
Praktyczne wskazówki jak najlepiej zaplanować i zrealizować podróż po Szwecji.

Temat: **BLOG „Poznaj Szwecję - Twój drugi kraj”**

NOWY TERMIN!

Termin: do 15 listopada
Zasady: blog w dowolnym CMS
Regulamin: www.polenia-zop.eu oraz www.relacje.se
+ info 0704 935915, 0703 766507
Nagrody: trzy najlepsze blogi otrzymają cenne nagrody, a wpisy z blogów będą także publikowane w kwartalniku „Polonia Nowa” i na portalu www.relacje.se.

Przewidziana jest także nagroda publiczności, która będzie przyznana w wyniku głosowania po opublikowaniu wszystkich prac na ww. stronach.

1. Wirtualne BIENNALE SZTUKI POLONIJNEJ KONKURS fotograficzny

Polska rozwinęła się w ostatnim okresie i chcemy przedstawić więcej naszego kraju z jego innowacyjnością, nowoczesną architekturą, osiągnięciami naukowymi i wszystkimi tymi aspektami, które stawiają Polskę w czołówce Europy. Jak Ty widzisz Polskę jutra?

Temat: **„POLSKA JUTRA”**

NOWY TERMIN!

Termin: do 15 listopada
Zasady: zdjęcie w formacie jpg lub png, o rozdzielczości min. 300 dpi
regulamin na www.polenia-zop.eu i www.relacje.se + info 0704 93595, 0703 766507
Nagrody: trzy najlepsze zdjęcia otrzymają cenne nagrody oraz zostaną opublikowane w kwartalniku „Polonia Nowa” i na portalu [relacje.se](http://www.relacje.se).
Wszystkie prace zostaną wykorzystane do stacjonarnej wystawy.

Przewidziana jest także nagroda publiczności, która będzie przyznana w wyniku głosowania po opublikowaniu wszystkich prac na wyżej wymienionych stronach.

1. Wirtualne BIENNALE SZTUKI POLONIJNEJ KONKURS dla dzieci

Większość dzieci spędziła kiedyś wakacje w Polsce i ma swoje miłe wspomnienia, które może przedstawić w formie ciekawego rysunku.

Temat: **„MOJE NAJLEPSZE WAKACJE”**

NOWY TERMIN!

Termin: do 15 listopada
Zasady: dla dzieci do lat 12 rysunek w formacie A4 (skan w pdf lub jpg regulamin na www.polenia-zop.eu i www.relacje.se + info 0704 93595, 0703 766507
Nagrody: trzy najlepsze rysunki otrzymają nagrody rzeczowe oraz zostaną opublikowane w kwartalniku „Polonia Nowa” i na portalu [relacje.se](http://www.relacje.se).

Przewidziana jest także nagroda publiczności, która będzie przyznana w wyniku głosowania po opublikowaniu wszystkich prac na wyżej wymienionych stronach.

1. Wirtualne BIENNALE SZTUKI POLONIJNEJ KONKURS dla młodzieży

Wakacje w Polsce i miejsca, które warto uwiecznić aparatem fotograficznym lub komórką.

Temat: **„MOJE NAJLEPSZE WAKACJE”**

NOWY TERMIN!

Termin: do 15 listopada
Zasady: dla młodzieży: zdjęcie w formacie jpg lub png w rozdzielczości min. 300 dpi
regulamin na www.polenia-zop.eu i www.relacje.se + info 0704 93595, 0703 766507
Nagrody: trzy najlepsze zdjęcia otrzymają nagrody rzeczowe oraz zostaną opublikowane w kwartalniku „Polonia Nowa” i na portalu [relacje.se](http://www.relacje.se).

Przewidziana jest także nagroda publiczności, która będzie przyznana w wyniku głosowania po opublikowaniu wszystkich prac na wyżej wymienionych stronach.

I jeszcze jeden konkurs.

**1. Wirtualne BIENNALE
SZTUKI POLONIJNEJ
KONKURS**

Pandemia koronawirusa wpłynęła na nasze codzienne życie. Na pracę, emocje, relacje, plany, codzienne czynności. Zmieniły się także nasze zwyczaje i nawyki. Z czegoś musieliśmy zrezygnować, coś nowego wprowadzić. Napisz o tym!

Temat: **„Koronawirus zmienił w moim życiu...”**

NOWY TERMIN!

Termin: do 15 listopada
Zasady: maks 300 słów
Nagrody: trzy najlepsze wypowiedzi otrzymają cenne nagrody oraz zostaną opublikowane w kwartalniku „Polonia Nowa” i na portalu relacje.se
Regulamin na www.polonia-zop.eu i www.relacje.se
+ info 0704 935915, 0703 766507

Przewidziana jest także nagroda publiczności, która będzie przyznana w wyniku głosowania po opublikowaniu wszystkich prac na wyżej wymienionych stronach.

Zapraszamy do wzięcia udziału w konkursach.

A może warto ?

Spróbować, zmierzyć się z wyzwaniem...

Zawalczyć o nagrodę, o publikację, o sukces ... ?

Mylisz - to nie dla mnie ?

A dlaczego nie ?

Masz zero pomysłu ...? Chaos w głowie?

No i co. Ułoży się. Jest tyle możliwości...

Przejrzyj wspomnienia, zdjęcia, wydarzenia..

Wśród nich jest z całą pewnością coś godnego uwagi.

Coś co poruszyło Ciebie i poruszy innych.

Zaryzykuj! ...

Nie masz nic do stracenia, a sporo do wygrania!

Tylko ten co nie podejmuje wyzwań przyczynia się do straty szans.

Ty przecież do nich nie chcesz należeć!

Zamknij oczy i wyobraź sobie, że nagroda jest właśnie Twoja.

Jakie to uczucie ?

Być finalistą w konkursie?

Być w gronie tych, którzy podjęli wyzwanie i kreatywnie weszli w temat...

No pomysł. Poczuj...

Jesteś teraz w miejscu, od którego zaczyna się ta przygoda.

To nie jest trudne!

Spróbuj...

Zrób pierwszy krok i wyobraź sobie ten moment.

Tę informację... Teraz.

Jesteś potencjalnym zwycięzcą... :)))

Warto!

Antologia polskich poetek w Szwecji

Rozmowa z prof. Ewą Teodorowicz-Hellman.

Przez ponad trzydzieści lat pracowała Pani na Uniwersytecie Sztokholmskim, w Instytucie Sławistyki. W swojej pracy badawczej porusza Pani różne tematy, jako kierownik studiów polonistycznych zajmowała się też Pani dydaktyką i wykształciła w Szwecji wielu młodych polonistów. Wydała Pani sporo książek, publikowała Pani w licznych pismach naukowych.

Ewa Teodorowicz - Hellman

Jak to się stało, że zaczęła się Pani interesować naszą poezją powstającą w Szwecji?

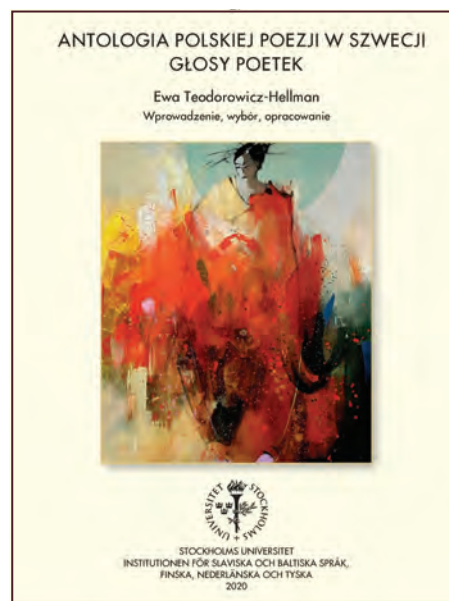
Było to pod koniec lat 90. Przeczytałam parę tomików poezji oraz kilka pozycji prozy i stwierdziłam, że może kiedyś poświęcę tej twórczości więcej uwagi, tym bardziej dlatego, że temat polskiej literatury (e)migracyjnej w Szwecji był wówczas niemal całkiem nieznan. Prof. Marion Brandt, zajmująca się literaturą polskich emigrantów w Niemczech, utrzymywała mnie w przekonaniu, że jest to temat niezwykle ważny w Niemczech i pytała, a jak jest w Szwecji? Z czasem powstał pod moim kierownictwem projekt o polskiej literaturze, jaka zrodziła się pod piórem polskich pisarzy i poetów mieszkających w Szwecji. W jego ramach ukazały się dotąd pod moją i doc. Janiny Gesche redakcją 2 książki. Antologia polskiej poezji w Szwecji. Głosy poetek jest trzecią z kolei, pracowałam nad nią już na emeryturze.

Antologia nosi podtytuł Głosy poetek. Dlaczego nie na przykład antologia polskiej poezji w Szwecji?

Spodziewałam się tego pytania. Mój wybór twórczości poetek wynika przynajmniej z dwóch istotnych powodów. Dorobek poetycki pań, chociaż bardzo szeroki i niezwykle różnorodny, w znacznej mierze był dotąd mało znany i wymagał szerszego oglądu. Poza tym preferencje tematyczne i problemowe poetów i poetek różniły się trochę od siebie, co sprawiało, że trudno by mi było je ze sobą połączyć w jednym tomie. Przygotowując dwie osobne antologie – powstanie także antologia wierszy poetów – będę mogłam zaprezentować w nich dorobek poetycki Pań i Panów unikając niepotrzebnych skrótów i daleko idących uogólnień.

Na czym polegały różnice w poetyzowaniu poetek i poetów? To niezwykle interesujące.

W tej chwili nie chciałabym jeszcze zdradzać, jakie widać różnice, będzie na to czas i miejsce w kolejnej książce. Powiem tylko, że ci, którzy sądzą, że poetki piszą jedynie o miłości – romantycznej, nieodwzajemnionej czy kliwiej, czy też, że jako autorki mieszkające poza Polską piszą wyłącznie o swoich doświadczeniach emigra-

Ilustracja na okładce ©Danka Jaworska

cyjnych – bardzo się mylą. Miłość pojawia się w ich wierszach w wielu odsłonach. Jest to miłość szeroko pojęta: miłość do świata, ojczyzny, człowieka, Matki Ziemi, do przyrody, także miłość do dobra, do Boga, nawet do języka polskiego. Temat emigracji ujęty jest w tej poezji niekoniecznie jedynie w kategoriach subiektywnych. Autorki mówią o wykluczeniu jednostki, o byciu kimś Obcym, kimś Innym, kimś nieakceptowanym przez środowisko, co zdarzyć się może wszędzie – w każdej przestrzeni geograficznej, kulturowej, politycznej czy czasowej.

Wspominała Pani, że jest to twórczość bardzo bogata. Czy nie będzie trudno czytelnikowi odnaleźć się w tej obszernej objętościowo antologii?

Celem moim było ukazanie możliwie całościowego obrazu POEZJI polskiej powstającej w Szwecji pod piórem poetek, ale też równocześnie chciałam dać każdej z autorek z osoba miejsce na prezentację własnych wierszy w tomie. Dlatego zaopatrzyłam antologię w obszerne wprowadzenie, które pozwala czytelnikowi zorientować się w problematyce, tematach, motywach, także formach wierszy. Książka zawiera utwory osiemnastu poetek: Agaty Bloch, Jolanty Borusiewicz, Iwony Cierpickiej-Almby, Janiny Cwirko-Godyckiej, Teresa Czernikiewicz-Ekström, Hanny Głębińskiej, Teresy Järnström-Kurowskiej, Anny Jeżewskiej, Barbary Kobos Kamińskiej, Anny Kotlińskiej, Dany Platter, Dany Rechowicz, Joanny Svensson, Ireny Szafrąskiej, Elżbiety Ścibor-Achenbach, Janiny Tropp-Gubler, Ireny Vilmèus, Danuty Zasady. Koniecznie muszę wymienić tutaj również nazwisko Danki Jaworskiej, znanej sztokholmskiej malarki, do której obrazów powstało trochę wierszy. Jest ona w antologii ich współautorką. Być może nie udało mi się dotrzeć do wszystkich poetek. Jeśli tak jest, to z czasem powstanie jeszcze jedna książka.

Rozumiem, że we wprowadzeniu zaproponowała Pani czytelnikowi pewien sposób spojrzenia na tę poezję.

Świetnie Pani to ujęła. Aby pozwolić czytelnikowi na możliwie łatwe zorientowanie się w charakterze tej bogatej i niezwykle

CUD NAD WISŁĄ

Zwycięstwo polskiego wojska i polskich kryptologów

Zaledwie w kilka dni po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku, z rozkazu Lenina rozpoczęła się operacja „Wisła”, która była wojną mającą na celu eksport rewolucji komunistycznej na teren całej Europy.

Decydująca bitwa wojny polsko-bolszewickiej - Bitwa Warszawska, nazwana później Cudem nad Wisłą - odbyła się na przedpolach Warszawy w dniach 13-16 sierpnia 1920 roku.

Bitwa ta zdecydowała o zachowaniu przez Polskę niepodległości i uratowała Europę przed bolszewizmem. Jest uznawana za jedną z najważniejszych w dziejach świata.

ZANIM ZŁAMANO ENIGMĘ

Warto także przypomnieć o pracy polskich kryptologów, którzy w dużym stopniu przyczynili się do sukcesu odniesionego przez polskie wojsko.

Na rok przed decydującym starciem, polskim kryptologom udało się złamać szyfry Armii Czerwonej. Dzięki temu polski sztab generalny znał dokładnie plany Armii Czerwonej. To w dużym stopniu ułatwiło kontruderzenie 16 sierpnia, które przesądziło o zwycięskim dla Polski przebiegu całego starcia.

Efekt skutecznej pracy polskiego wywiadu to w dużej mierze zasługa kryptologa amatora, porucznika Jana Kowalewskiego. Postać całkowicie zapomniana, aż do 2004 roku, kiedy prof. Grzegorz Nowik z Instytutu Pamięci Narodowej opublikował książkę „Zanim złamano Enigmę”. Ale już w 1952 roku Judith Hare opublikowała w Londynie biografię Jana Kowalewskiego.

W swojej pracy Kowalewski miał wsparcie grupy świetnych matematyków z Uniwersytetu Lwowskiego i Warszawskiego, ale pierwszy trop złapał on sam.

JAK ZŁAMANO KOD „REWOLUCJA” ARMII CZERWONEJ

Początkowo wiedza Kowalewskiego o kryptologii opierała się na wiadomościach, które w młodości zdobył dzięki lekturze książki „Złoty żuk” Edgara Alana Poe. Zapamiętał z niej, że złamanie szyfru polega na szukaniu najsłabszego ogniwa kodu.

Wyszedł z założenia, że w telegramie musi się znaleźć słowo „dywizja” - oczywiście, zaszyfrowane, czyli zamiast liter tylko cyfry. Zapis słowa „dywizja” cyrylicą jest niemal identyczny jak po polsku, tylko z jedną różnicą - w środku są trzy „i”, nie ma ani „y” ani „j”.

Porucznik szukał więc siedmioznakowego wyrazu, w którym powtarzała się ta sama cyfra czyli ta sama samogłoska „i”.

Szybko znalazł - i w ten sposób otworzył pierwsze drzwi wejściowe do szyfrowej konstrukcji, za pomocą których otworzyły się pozostałe. Szyfr stanął przed nim otworem.

Wkrótce zespół Kowalewskiego nauczył się dekodować pozostałe szyfry stosowane przez Armię Czerwoną. Jak podaje prof. Nowik, w latach 1919-1920 przechwycono kilka tysięcy szyfrogramów radzieckich i wszystkie dekodowano. Dzięki temu sztab generalny znał dokładne szczegóły, dotyczące kolejnych posunięć Armii Czerwonej. A taka wiedza to zawsze połowa militarnego sukcesu.

SUKCESY POLSKICH KRYPTOLOGÓW

Co ciekawe, ten wybitny kryptolog i jego zespół nie mieli nic wspólnego z pracą grupy matematyków, którzy w 1932 roku złamali kod niemieckiej maszyny szyfrującej Enigma, co według słów Winstona Churchilla miało wpływ na skrócenie wojny o dwa, trzy lata.

Podczas wojny z bolszewicką Rosją, od sierpnia 1919 roku - do końca 1920 roku Jan Kowalewski i kierowany przez niego Wydział Szyfrów Obcych złamał ponad 100 rosyjskich kluczy szyfrowych i odczytał ponad trzy tysiące szyfrogramów bolszewickich.

Jan Kowalewski

(1892–1965)

Bohaterski kryptolog

Jan Kowalewski urodził się w Łodzi 24 października 1892 roku. Skończył Szkołę Handlową Zgromadzenia Kupców, a następnie studiował w Belgii chemię techniczną. Podczas I wojny światowej służył w armii rosyjskiej w jednostkach inżynierskich.

W maju 1919 wrócił do niepodległej Polski z II Korpusem Polskim. Rozpoczął służbę w wywiadzie. W sierpniu 1919 roku rozszyfrował pierwszy meldunek rosyjski. Następnie powierzono mu kierowanie Biurem Szyfrów w Sztapie Generalnym. Dzięki jego pracy polscy dowódcy wojskowi mieli dostęp do tajnej korespondencji wszystkich stron konfliktu na Ukrainie i w Rosji. Do końca wojny z bolszewikami polski radiowywiad złamał ponad 100 kluczy szyfrowych i odczytał tysiące szyfrogramów, zawierających m.in. strategię przeciwnika przygotowaną na przełomową Bitwę Warszawską w 1920 roku.

Jan Kowalewski brał także udział w III Powstaniu Śląskim, podczas którego odczytywał korespondencję szyfrową Niemiec i Czechosłowacji. W 1928 roku został mianowany attaché wojskowym przy ambasadzie w Moskwie, a od roku 1933 pełnił tę funkcję w Bukareszcie. Po wybuchu II wojny światowej pozostał analitykiem polskiego wywiadu wojskowego, pomagał uchodźcom polskim w Rumunii, a następnie z Lizbony prowadził m.in. akcje wywiadowcze i negocjacje dyplomatyczne.

Po wojnie pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. Od 1955 roku był wydawcą miesięcznika poświęconego Europie Wschodniej i wygłaszał felietony w radiu „Wolna Europa”. Ostatnim dokonaniem Jana Kowalewskiego w zakresie kryptoanalizy było złamanie szyfrów używanych podczas powstania styczniowego na stulecie zrywu w 1963 roku.

Jan Kowalewski zmarł 31 października 1965 roku w Londynie. W roku 2012 został odznaczony pośmiertnie Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

niepodległa

MM20
ROK JANA KOWALEWSKIEGO

Undret vid Vistula floden

Polska arméns och polska
kryptologers seger

År 1920 - Slaget vid Warszawa

Bara några dagar efter att Polen återfick självständighet 1918, på Lenins började order Operation Vistula, ett krig vars syfte var att exportera den kommunistiska revolutionen till hela Europa.

Det avgörande slaget under det polsk-bolsjevikiska kriget - slaget vid Warszawa, senare kallat undret vid Vistula - ägde rum den 13-16 augusti 1920 i utkanten av Warszawa.

Denna kamp befäste Polens oberoende och räddade Europa från bolsjevismen. Den anses vara en av de viktigaste striderna i världens historia.

INNAN ENIGMA* FORCERADES

Det är också värt att påminna om polska kryptologers arbete som till stor del bidrog till den polska arméns framgång.

Ett år före det avgörande slaget lyckades polska kryptologer bryta Röda arméns kodning. Tack vare detta visste den polska generalstaben allt om Röda arméns planer. Detta underlättade anfallet den 16 augusti, som ledde till seger för den polska armén.

Resultatet av det effektiva polska underrättelsearbetet kan till stor del tillskrivas amatörkryptologen, löjtnanten Jan Kowalewski. En nästan helt bortglömd person fram till 2004, då prof. Grzegorz Nowik från Institut för Nationell Hägkomst publicerade boken "Innan Enigma forcerades". Men redan 1952 publicerade Judith Hare i London Jan Kowalewskis biografi.

I sitt arbete fick Kowalewski stöd av en grupp duktiga matematiker från universitetet i Lviv och Warszawa, men den första lösningen tillföll honom själv.

* Enigma är namnet på en tysk kryptoapparat under andra världskriget. Enigmakoderna knäcktes redan 1932 av polska matematiker.

HUR KNÄCKTES RÖDA ARMÉNS KOD

Kowalewskis inledande kunskaper om kryptologi baserades på Edgar Allan Poes bok "Den gyllene skalbaggen" som han läste i sin ungdom. Han kom ihåg att man måste leta efter den svagaste länken i koden för att knäcka den.

Han antog att ett krypterat meddelande måste innehålla ordet "division" - naturligtvis krypterat, det vill säga istället för bokstäver, bara siffror. Det kyrilliska skriptet för ordet "division" är nästan samma som på polska, med bara en skillnad - det innehåller tre "i" i mitten. Så löjtnanten letade efter ett sjubokstavigt ord där tre samma siffror stod för vokalen "i" upprepades. Han hittade det snabbt och öppnade således den första entrédörren till kodstrukturen. Chiffret kunde dekrypteras.

Kowalewskis team lärde sig snabbt att avkoda andra ryska chiffer som Röda armén använde. Enligt prof. Nowik, under åren 1919-1920 fångades flera tusen sovjetiska chiffertexter och alla avko-

Kody szyfrowe zmieniane były przez Rosjan co około dwa tygodnie, jako że na tyle oceniali oni zdolności polskiego wywiadu. Złamanie szyfru po upływie tygodnia czy dwóch, było bowiem bezużyteczne, gdyż dawało tylko dostęp do zdezaktualizowanych informacji. Tymczasem łatwiejsze rosyjskie klucze szyfrowe Jan Kowalewski łamał w ciągu dwóch godzin, a trudniejsze w dwa dni.

Senat RP ogłosił rok 2020 rokiem porucznika Jana Kowalewskiego.

Tekst
Zdjęcie

TERESA SYGNAREK
Domena publiczna,
poster filmu J.Hoffmana
„Bitwa Warszawska”

HYBRYDOWE BIEGI DLA NIEPODLEGŁEJ

W dobie pandemii, chcąc dać możliwość wszystkim chętnym, organizujemy biegi stacjonarne, tak jak dotychczas, lecz z zachowaniem wszelkich obowiązujących obostrzeń oraz biegi wirtualne.

Informacja o warunkach i rejestracja zostaną podane **11 października**

na stronach www.polonia-zop.eu, www.relacje.se

oraz na *Fb Zrzeszenia*

HYBRYDOWY

08.11. 2020

BIEG

DLA NIEPODLEGŁEJ 1918

niepodległa

Stacjonarnie w miastach:

ESKILSTUNA
GÖTEBORG
KARLSHAMN
MALMÖ
SZTOKHOLM

Medale na miejscu

Wirtualnie przy
użyciu aplikacji

Medale wysyłamy
pocztą

ORGANIZATOR: ZRZESZENIE ORGANIZACJI POLONIJNYCH W SZWECJI

STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”

EST NAS 60 MILLIONÓW

ORGANIZACJĄ INICJUJĄCĄ PRZEPROWADZENIE POLONIJNYCH BIEGÓW NIEPODLEGŁOŚCI JEST:
STOWARZYSZENIE „WSPÓLNOTA POLSKA”

Antologia polskich poetek w Szwecji

ciąg dalszy ze str 11

różnorodnej twórczości we Wprowadzeniu – na podstawie mojego możliwie całościowego oglądu tej POEZJI – naszkicowałam obraz tej twórczości poetyckiej.

Czy mogłaby Pani wskazać parę tematów czy problemów, jakimi interesują się nasze poetki?

Oczywiście. Może wymienię na początku temat emigracji i migracji, o którym już wspomniałam. Jest bardzo istotny przede wszystkim w wierszach poetek starszej generacji, ale i tam nie jest dominujący. Jawi się w tym kontekście także temat utraconej ojczyzny, pięknej Arkadii z lat dzieciństwa i młodości, obrazy Polski i Szwecji, które czasem są ze sobą kontrastowane, czasem łączone w jedno, jak ma to też miejsce w losach prezentowanych autorek. Niezwykle ważny w obrazowaniu świata jest w tej poezji pejzaż, krajobraz polski z jego typowymi elementami, a także przestrzeń sacrum: słowa modlitwy, bicie dzwonów kościelnych, kwiatami ścielone ołtarze, kapliczki przydrożne i doroczne święta. Istnieje tam też pamięć dramatycznej, znaczonej krwią przeszłości: okrutnej wojny i okupacji, czasów zagłady, lat zniewolenia komunizmem, okresu walki o demokrację, o wolność osobistą i suwerenność państwową.

Ziemia w tej twórczości uważana jest za Matkę, za dom ludzkości, jedyne miejsce w kosmosie, gdzie człowiek znalazł dogodne dla siebie warunki życia. Stąd niezwykle silny głos poetek: wezwanie do ratowania planety Ziemi i jej przyrody przed zagładą w wyniku działalności człowieka oraz troska o przyszłe losy ludzkości.

Człowiek jest w tej poezji nierzadko zagubiony, poddany silnej presji technizacji, cyfryzacji i dehumanizacji, co powoli przekształca go w robota, pozbawionego wolnej woli i samodzielniego myślenia.

Sporo miejsca zajmują w wierszach tematy egzystencjalne i filozoficzne: poetki piszą o sensie i bezsensie życia, o samotności i śmierci, o konieczności zachowania najwyższych wartości w życiu człowieka, o Bogu, który jest lub którego nie ma... Najczęściej punktem wyjścia tych rozważań jest etyka i religia chrześcijańska, ale nie tylko.

No i oczywiście, istotne miejsce zajmuje liryka nastrojowa, wiążąca obrazy natury z nastrojami człowieka. I co warto zauważyć, pojawia się z czasem nowy sposób ukazywania nastrojów. Już nie tylko opisy krajobrazów pól, łąk i kwiatnych dróg odgrywają tu rolę, ale również opisy morza: jego fal łagodnych, burzliwych i sztormowych, jego wyglądu w dzień, czy też w ciemnej lub jasnej, księżycowej nocy. Słuchać w tej poezji różne odgłosy przyrody, czuć różne zapachy i smaki, dzwonią tam melodie dawne i nowe, a słowo łączy się z barwą, muzyką, obrazem.

Kilka poetek zajmuje się również inną działalnością artystyczną niż literatura: fotografią, malarstwem, muzyką i śpiewem. Owo przekraczanie granic między poszczególnymi niwami sztuki jest niezwykle interesujące i wymagałoby dodatkowego, bliższego przeanalizowania.

Czy poezja ta jest typowo polska, czy też już jest uniwersalna?

Zdecydowanie nie jest to poezja jedynie autotematyczna i bardzo osobista, poetki nie zamykają się też w kręgu polskich motywów i problemów, ale podejmują, jak już wspomniałam, wiele tematów uniwersalnych: zagadnienia ekologii, problemy egzystencjalne, moralne i filozoficzne. Zapytuję na przykład: Kim jest człowiek,

jaka jest rola kobiety we współczesnym świecie, czym jest dobro i zło, miłość i nienawiść, życie i śmierć, prawda czy fałsz...

Trzymam książkę w ręce i patrzę na okładkę. Bardzo piękna ilustracja. Kto jest jej autorem?

Malarka sztokholmska, pani Danka Jaworska, która zgodziła się na umieszczenie tego pięknego obrazu na okładce i której zarówno w moim imieniu jak i imieniu Poetek bardzo dziękuję. Obraz ten jest w swoich barwach bogaty i różnorodny podobnie jak ukazana w tej książce poezja. Bardzo różna, a jednak mimo wszystko przepełniona jakąś formą miłości i nieustanną walką o dobro i człowieczeństwo.

Korzystając z okazji chciałabym bardzo serdecznie podziękować Paniom Poetkom i Pani Dance Jaworskiej za udział w tworzeniu tej Antologii, dziękuję również wszystkim, którzy wspierali mnie w tej pracy: Paniom Mai Brosowsky, Elżbiecie Gieysztor Ingvarsson, Joannie Janasz, Panu Tadeuszowi Nowakowskiemu, Wydawnictwom i bibliotekom i oczywiście mojemu Instytutowi Języków Słowiańskich i Bałtyckich w Sztokholmie. Dziękuję również POLONII NOWEJ za zainteresowanie tematem poezji polskich poetek tworzących w Szwecji.

Z prof. Teodorowicz-Hellman rozmawiała DANUTA ZASADA
Zdjęcia EWA TEODOROWICZ-HELLMAN

En kort sammanfattning

Antologi av polska poeter i Sverige

Intervju med prof. Ewa Teodorowicz-Hellman.

I över trettio år arbetade hon vid Stockholms universitet, vid institutet för slaviska språk. Hon har också utbildat många unga polska språklärare i Sverige, gett ut böcker och publicerat i många vetenskapliga tidskrifter.

Den nytgivna boken, antologin av polska (red.anm. kvinnliga) poeter har underrubrik Poeternas röst. Varför inte till exempel en antologi av polsk poesi i Sverige?

Mitt val av kvinnliga poeter har minst två viktiga skäl. Kvinnornas poetiska skapande, även om det är mycket brett och extremt mångsidigt, har i stor utsträckning hittills varit lite känt och krävt en bredare granskning.

Vilka är skillnaderna i poetisering hos manliga och kvinnliga poeter?

För tillfället vill jag inte avslöja skillnaderna, det kommer att finnas tid och plats för detta i nästa bok. Låt mig bara säga att de som tycker att kvinnliga poeter bara skriver om kärlek eller att de som bor utanför Polen bara skriver om sina emigrationssupplevelser - har mycket fel.

Är deras poesi vanligtvis polsk eller är den kanske universell?

Det är definierat inte bara självreferens, poeterna begränsar sig inte till cirkeln av polska motiv och problem, men de behandlar många universella teman: ekologiska frågor, existentiella, moraliska och filosofiska problem.

Med prof. Teodorowicz-Hellman samtalade DANUTA ZASADA
Foto EWA TEODOROWICZ-HELLMAN

Moje pandemiczne wakacje w Islandii

Dlaczego tam?

Planowałem coś innego, ale kiedy nadszedł czas wakacji ciągnąc za sobą domykanie granic, stanąłem przed dylematem - co teraz. Bo wyjechać by się chciało, ale możliwości się mocno ścisnęły.

Obserwuję kilka grup o zacięciu turystyczno-podróżniczym na społecznościowych portalach i to właśnie z „Solistami” udało się skrzyknąć konkretny termin. W dobie pandemii tylko Islandia wchodziła do gry. Objazdówka czterema terenowymi samochodami. Spanko pod namiotami. Zakup biletu lotniczego to teraz kilka kliknięć. Jeszcze przeprawa z Göteborga do Świnoujścia, potem trochę drogi do Gdańska i gotów na lot. Po wylądowaniu na lotnisku w Reykjavik obowiązkowy pomiar temperatury i pierwszy test, czyli wymaz z nosa i gardła. Wynik za 24 godziny. Za kilka dni ponownie. Na szczęście bez niespodzianek.

go uroku. Można je spotkać przy czarnej plaży właśnie teraz latem. Jest rzeczywiście czarna, bo to piach wulkaniczny. Ciekawe są skały nad nią. W kształcie organów.

Część grupy popłynęła na wieloryby. Zdaje się, że zobaczyli kawałek ogona. Dobrze, że miałem inne plany.

Bardzo ciekawy jest Reykjavik, bajecznie kolorowy i widać, że miejscowi są żartobliwie nastawieni do życia. Drogi, domy, chodniki są tam pełne barw, wręcz tęczkowe, a murale wychodzą ze ścian w formie 3D. Jest na co popatrzeć. Sporo Polaków. Jednak dało się zauważyć, że 150 tysięczne miasto jest nieco pustawe. W sklepach procedury maseczkowe. Na ulicy rzadko ktoś. Raczej odczucie swobody i braku pośpiechu, fantazji i sympatii miejscowych.

Ceny z zawrotną ilością cyfr. Można dostać zadyszki na ich widok. Za kawę prawie 300 isk., zupa w chlebie 1950 isk. Kuch-

Cztery samochody terenowe ruszyły w objazd po Islandii / [Med fyra terrängbilar genom Island.](#)

W naszej grupie 17 osób. Pogoda: 15 stopni, pochmurno i kapryśne słońce, wiatr, ale kto do Islandii jedzie po nienaganną pogodę. Tam się widokami, gejzerami, bezdrożami i wodospadami żyje. Oczywiście z punktu widzenia podróżnika wagabundy.

LODOWIEC, MASKONURY I WIELORYBY

Poniosło mnie nawet na lodowiec. Miałem oczywiście odpowiednie buty, co uchroniło mnie przed nurkowaniem w lodowatym jeziorze. Łatwo wpaść. Trudno byłoby się z tego wygrzebać. Ostatecznie wspinaczka lodowcowa to nie kurs na płetwonurka. Ciekawe ptaki widziałem. Maskonury. Żyją w norach pod ziemią. Są bardzo kolorowe. Pomarańczowe dzioby dodają im osobliwe-

nia regionalna serwuje 7 dań. Zjadłem renifera. Nie całego oczywiście. Śladową jego ilość. Smaczny skubaniec. Na kempin-

Maskonur nazywany jest morską papugą albo morskim kłownem/ *Lunnefågel kallas för havspapegoja eller clown i havet.* Źródło/Källa: Pixabay

gach gotowaliśmy sami. Tu jednak wyposażenie i sprawność sprzętu są podstawą, więc pakując się na taki wyjazd warto być dobrze przygotowanym.

GÓRY TĘCZOWE I GORĄCE ŹRÓDŁA

Można nie dojechać na islandzkich bezdrożach, marznąć w za cienkim śpiworze, ale nie można nie zobaczyć tęczyw gór. Zobaczyłem i jestem pod wrażeniem. Są niewątpliwie wyjątkowo barwne, choć intensywność tego zjawiska zależy od pory roku, pogody i paru jeszcze innych detali. Do atrakcji koniecznych

należy też kąpiel w gorących źródłach oraz w lodowatej tuż obok rzecze. Szok termiczny gwarantowany! Immunologiczny reset. W obecnej sytuacji – konieczne! A jakie mają muzea! Zrobiliśmy w 10 dni 4 tys km. Widoki złapane w obiektyw. Ciekawe obserwacje. Dużo informacji i okazja by poznać podobnych sobie wariatów.

W dobie pandemicznych paraliży turystycznych polecam! Islandia jest dostępna i bardzo atrakcyjna. Kto nie wierzy niech się sam przekona.

Dla Polonii Nowa relacjonował i zdjęcia robił **MAREK ZAWADA**

Góry tęczyw / Landmannalaugar.

Od redakcji:

Królestwo Islandii, w języku islandzkim Konungsríkið Ísland, była monarchia konstytucyjna, związana unią personalną z Danią, od 1918 do 1944 roku, kiedy Islandia ogłosiła pełną niepodległość, powołując do życia Republikę Islandii.

Walutą obowiązującą na Islandii jest korona islandzka (ISK). Obecna waluta Islandii została wprowadzona do obiegu w 1885 roku zastępując wcześniejszą, koronę duńską. Banknoty są w nominałach 500, 1000, 2000 i 5000 ISK. 1 ISK = 0,027 PLN = 0,064 SEK

Ekonomia Islandii oparta jest na przemyśle rybnym, które reprezentuje ok. 60% eksportu krajowego i zatrudnia 8% ludności.

Za wyjątkiem wapna, które jest używane do produkcji cementu, Islandia nie posiada zasuzależniona od zmian podaży i popytu istniejącego eksportu produktów pochodzących z rybołówstwa.

Coraz ważniejszą gałęzią gospodarki Islandii staje się sektor turystyczny. Główny sezon turystyczny trwa od czerwca do września.

svensk version. sid 23

POLECAMY

Ciekawy zakątek w Szwecji

Borgholm i polsko-szwedzkie ślady

W czasie pandemii wielu z nas mieszkających w Szwecji nie podróżowało za granicę na wakacje. Zawsze chciałam poznać Szwecję bliżej, a ten pandemiczny czas mi to poniekąd ułatwił. Toteż postanowiłam pozostać w kraju i wybrałam się na wyspę Öland, która leży wzdłuż wschodniego wybrzeża Szwecji na wysokości miasta Kalmar. I ten zakątek Szwecji gorąco polecam.

Dziedziniec zamku / *Stora Borggården*

Miasto Kalmar z wyspą Olandią (szw. Öland) łączy jeden z najdłuższych mostów w Europie (6,1 km), most olandzki (Ölandsbro).

Pierwszym miastem po wjeździe na wyspę jest Borgholm gdzie znajdziemy okazałe ruiny zamku wzniesionego w XII wieku.

Niedaleko ruin zamku znajduje się Solliden, prywatna posiadłość króla Karola XVI Gustawa, gdzie następczyni tronu księżniczka koronna Wiktorina spędza letnie wakacje.

Historia zamku w Borgholm obfituje w różne dzieje. Zniszczenia wojenne i pożar, który zniszczył zamek niemal doszczętnie.

Zamek został odbudowany przez króla Jana III Wazę, którego żoną była polska księżniczka Katarzyna Jagiellonka.

Jan III był wykształcony i znał wiele języków, m.in. niemiecki, angielski, włoski i polski. Wygłaszał też długie przemówienia po łacinie. Katarzyna Jagiellonka dostała wykształcenie z bogatej sfery kulturalnej Polski oraz tradycje z renesansowych Włoch, jako że jej matką była Bona Sforza, córka księcia mediolańskiego.

Życzeniem Jana III, w przypadku, gdyby Katarzyna go przeżyła, było aby otrzymała ona Olandię wraz z zamkiem w Borgholm jako rentę wdowią. Ale Katarzyna, która była 12 lat starsza niż Jan, zmarła dziewięć lat przed nim.

I tak urwał się polski ślad na Olandii.

Wieża miłości - Jan III Waza i Katarzyna Jagiellonka.
Kärlekstornet - Johan III Vasa och Katarina Jagellonica.

Sala królewska / *Rikssalen*

Wygląd zamku w 1707 roku / Så här såg slottet ut år 1707.

Tekst i zdjęcia
Text och foto

EVA RIVERA

VI REKOMMENDERAR

Intressant plats i Sverige Borgholm och polsk-svenska spår

Under pandemin var det många av oss som stannade i Sverige och inte åkte utomlands på semester.

Jag har alltid velat lära känna Sverige bättre, och denna pandemi har gjort det lättare för mig.

Så jag bestämde mig för att stanna kvar i landet och åkte till Öland, som ligger längs Sveriges östra kust i h;jd med Kalmar. Och jag kan starkt rekommendera denna del av Sverige.

Den första staden efter att ha kommit in på ön är Borgholm, där vi kan hitta de imponerande ruinerna av ett slott byggt på 1100-talet. Historien om Borgholms slott är rik på olika händelser. Krigsskador och en brand som förstörde slottet nästan helt.

Slottet byggdes om av kung Johan III Vasa, vars fru var den polska prinsessan Katarina Jagellonica.

Johan III var välutbildad och kunde många språk, bl a tyska, engelska, italienska och polska. Han kunde också hålla långa tal på latin.

Katarina Jagellonica fick sin utbildning i kulturellt utvecklat Polen samt hade traditioner från renässans Italien, eftersom hennes mor var Bona Sforza, dotter till hertigen av Milano.

Johan III: s önskan, om Katarina skulle överleva honom, var att hon skulle få Öland med Borgholm slott som en änkepension. Men Katarina, som var 12 år äldre än Johan, dog nio år före honom. Och så avbröts det polska spåret på Öland.

forts. från sid 13

Undret vid Vistula floden

Polska arméns och polska kryptologers seger

avkodades. Tack vare detta visste den polska generalstaben de exakta detaljerna kring Röda arméns nästa drag.

POLSKA KRYPTOLOGERS FRAMGÅNGAR

Intressant nog hade denna framstående kryptolog och hans team ingenting gemensamt med arbetet utfört av en grupp polska matematiker som bröt koden för den tyska krypteringsmaskinen Enigma 1932, vilket enligt Winston Churchill förkortade kriget med två eller tre år.

Under kriget med bolsjevikiska Ryssland, från augusti 1919 till slutet av 1920, bröt Jan Kowalewski och hans team över 100 ryska krypteringsnycklar och kunde läsa över tre tusen bolsjevikiska chifffertexter.

Krypteringskoderna ändrades av ryssarna ungefär varannan vecka, eftersom de bedömde att skickligheten hos den polska underrättelsen inte var bättre än så. Att bryta koden efter en vecka eller två var ju värdelöst, eftersom det bara gav tillgång till föråldrad information. Men Jan Kowalewski kunde knäcka de enklare ryska krypteringsnycklarna inom två timmar, och de svårare på två dagar.

Republiken Polens Senat utropade år 2020 som löjtnant Jan Kowalewskis år.

Text
Foto

TERESA SYGNAREK
Allmän domän,
(filmposter "Slaget vid Warszawa")

Korytarz jeździecki / Ryttargången

Skąd się wzięła nazwa „szwedzki stół”?

O tym jak szwedzki król chciał podstępem zdobyć Zamość

MIESZANKA KULINARNO - HISTORYCZNA

Szwedzki stół - to jak wiemy sposób serwowania posiłków, polegający na udostępnieniu gościom wielu potraw, z których mogą oni ułożyć pełny posiłek według własnych upodobań kulinarnych.

Szwedzki stół jest również popularną formą organizacji przyjęć firmowych i spotkań biznesowych, na których jedzenie nie przeszkadza w rozmowach i nawiązywaniu kontaktów pomiędzy uczestnikami, inaczej niż na tradycyjnie organizowanych przyjęciach na siedząco.

Nazwa szwedzki stół przyjęła się w kilku innych językach poza polskim, ale w Szwecji właściwą nazwą jest „smörgåsbord” czyli stół kanapkowy.

Jedynie w okresie świąt Bożego Narodzenia nazwa ta zmieniana jest na „julsbord” czyli stół bożonarodzeniowy i dodawane są wtedy potrawy, które pojawiają się na szwedzkich stołach wigilijnych.

W takim razie skąd ta rozbieżność w nazewnictwie?

Dokładna nazwa „szwedzki stół” występuje w Estonii, Finlandii, Litwie, Łotwie, Rosji, Czechach, Słowacji, Rumunii, Chorwacji, Bośni i Hercegowinie.

Ponieważ wiele wskazuje na to, że pojęcie „szwedzki stół” wywodzi się z Polski, należy więc szukać rozwiązania w historii polsko-szwedzkich relacji. Nawet tych, które nie są przez nas mile wspomniane i tu dochodzimy oczywiście do okresu zwanego (też tylko w języku polskim) „potopem szwedzkim”.

JAK SZWEDZI ZALALI POLSKĘ

Oczywiście jest tu mowa o wojnie polsko-szwedzkiej, czyli najeździe Szwecji na Rzeczpospolitą w latach 1655-1660.

Szwecja dążyła do całkowitej dominacji nad Morzem Bałtyckim, wynikiem czego były wcześniejsze wojny z Polską o ujście Wisły i Inflanty. Konflikt miał również podłoże wewnątrz dynastii Wazów w sporze o tron Szwecji, do którego zgłaszali pretensje królowie polscy z tej dynastii.

Królem Szwecji w okresie potopu był Karol X Gustaw, a królem Polski Jan II Kazimierz Waza.

Jan II Kazimierz,
obraz Marcello Bacciarellego,
źródło domena publiczna.

Karol X Gustaw,
obraz Sebastiena Bourdona,
źródło domena publiczna.

Państwo polskie, które „zalał” potop szwedzki, opływało w bogactwa, których najeźdźcy u siebie nie posiadali. Szwecja była w tym okresie krajem ubogim i stosunkowo zapóźnionym kulturowo.

Szwedzi nie tylko pustoszyli podbite ziemie na niespotykaną wcześniej skalę, ale cechowała ich również iście barbarzyńska pasja niszczenia. Niemal przy każdej malowniczej ruinie zamków z dawnych wieków znajdziemy dopisek: „zniszczony podczas potopu szwedzkiego”.

Po szwedzkim potopie Rzeczpospolita została zamieniona w ruinę gospodarczą i pustynię kulturalną. Ofiarą padły kościoły, klasztory, zamki i posiadłości prywatne. Rabowano wszystko co się dało.

Z Zamku Królewskiego na Wawelu i katedry zerwano srebrne blachy z ołtarza św. Stanisława, a trumnę króla Władysława IV rozbito dla dwóch srebrnych gwoździ.

Polskie lwy z brązu zrabowane przez Karola X Gustawa do dzisiaj zdobią dziedziniec Zamku Królewskiego w Sztokholmie.

Polska bronslejon plundrade av Karl X Gustav pryder än idag Kungslottet i Stockholm.

Tylko z samego zamku Lubomirskich w Wiśniczu Szwedzi wywieźli 150 wozów pełnych łupów.

Warszawa ucierpiała ogromnie. Z Zamku Królewskiego zrabowano całą galerię królewskich obrazów, wśród których znajdowały się m.in. dzieła Rubensa, van Dycka i Brueghlów, a także dwa brązowe lwy, które zdobią do dzisiaj siedzibę królewską w Sztokholmie.

Szwedzi ogołocili Zamek z wszystkiego co wartościowe, zeskrobywali nawet złoto z ram i listew, a kiedy już nie mieli co rabować, zamienili Zamek na stajnię dla koni.

Nie wszystkie łupy dotarły do Szwecji. Przewożone Wisłą przez statki, które zatoniły, dzisiaj są wydobywane z dna rzeki. Wydobyto prawie 5 ton (sic!) kamiennych elementów, jako że Szwedzi wywozili nawet elementy architektoniczne.

Tyle tytułem historycznego wprowadzenia do tragicznego w skutkach Potopu szwedzkiego i wracamy do tematu „stołu szwedzkiego”, jako że ten wiąże się właśnie z okresem najazdu Szwedów na Polskę.

KRÓLEWSKA UCZTA DLA SZWEDÓW

Tylko kilka miast zdołało się oprzeć szwedzkim najazdom. Jednym z nich był Zamość, gdzie rezydował ordynat zamojski, podczas koronny Jan II Zamoyski. Szwedzi nie dali rady zdobyć miasta w swoich atakach, jako że było ono dobrze ufortyfikowane i strzeżone.

Wtedy Karol X Gustaw zdecydował się zdobyć je podstępem. Po nieudanym oblężeniu król szwedzki wysłał wiadomość do Zamoyskiego, że wycofa swoje wojsko spod Zamościa i w związku z tym chciałby zjeść z dzielnymi obrońcami posiłek pożegnalny w murach twierdzy.

Zamoyski przejrzał podstęp króla i zdawał sobie sprawę z tego, że wpuszczając wojska szwedzkie straci miasto, jednak gościnność nakazywała przyjąć ofertę królewską i przygotować poczęstunek. Zamoyski nakazał rozstawić stoły za murami miasta, a na nich podać najlepsze trunki i półmiski z wykwintnym jedzeniem. Nie wystawiono jednak ław ani krzeseł, stąd król i cała jego armia musieli jeść na stojąco trzymając talerze w rękach.

Wieści o wydarzeniach pod Zamościem obiegły cały kraj oraz państwa ościenne i znalazły odbicie w licznych utworach literackich.

Od tej pory, wystawny poczęstunek na stojąco nazywany jest stołem szwedzkim.

Tekst
Zdjęcia

TERESA SYGNAREK
EWA RIVERA oraz domeny publiczne

Varifrån kommer polska benämningen “svenska bordet” för svenskt smörgåsbord?

Historien om hur den svenska kungen ville lura staden Zamość

EN KULINARISK OCH HISTORISK MIX

Svenska bordet = smörgåsbord är som vi alla känner till ett sätt att servera måltider med många rätter där gästerna själva kan komponera en fullständig måltid enligt deras kulinariska preferenser. Smörgåsbordet är också en populär form för att organisera företagsfester och affärsmöten där maten inte är en störande ingrediens i konversationer och mingel mellan deltagare, till skillnad från traditionellt organiserade sittmåltider.

Namnet „svenska bordet” finns i flera andra språk än polska, men i Sverige är smörgåsbord det gällande namnet.

Varför då denna avvikelse i nomenklaturen?

Benämningen “svenska bordet” förekommer i Estland, Finland, Litauen, Lettland, Ryssland, Tjeckien, Slovakien, Rumänien,

Kroatien, Bosnien och Hercegovina.

Eftersom det finns många indikationer på att “svenska bordet” kommer från Polen, bör man söka efter en lösning i de polsk-svenska förbindelsernas historia. Till och med den historia som vi inte minns med glädje och här kommer vi naturligtvis till perioden kallad på polska “svenska syndadalen”.

HUR SVENSKARNA ÖVERSVÄMMADE POLEN

Naturligtvis handlar det om det polsk-svenska kriget, dvs den svenska invasionen av Polen under åren 1655-1660.

Sverige sökte fullständig dominans av Östersjön, vilket resulterade i tidigare krig med Polen över mynningen av floden

forts. från sid 21

EN KULINARISK OCH HISTORISK MIX

Vistula och den historiska regionen i Baltikum, Livlandet. Orsaken fanns också i en konflikt inom Vasa-dynastin i tvisten om Sveriges tron, till vilken de polska kungarna i denna dynasti krävde rätten till.

Kungen av Sverige under denna period var Karl X Gustav och kungen av Polen var Jan II Kasimir Vasa.

Den polska staten, som hade "översvämmats" av svensk syndaflöd var ett rikt land, i motsats till Sverige som då var ett fattigt land och kulturellt relativt outvecklat.

Svenskarnas frammarsch genom det erövrade Polen var förödande i en aldrig tidigare skådad skala och de utmärkte sig också med en verkligt barbarisk passion för förstörelse. Nästan vid varje pittoresk slottsruin från de senaste århundradena i Polen kan vi än idag hitta en skylt med anteckningen: "förstört under den svenska syndafloden".

Efter den svenska syndafloden förvandlades Polen till en ekonomisk ruin och en kulturell öken. Kyrkor, kloster, slott och privata gods föll offer för den svenska armén. Allt möjligt rånades. Silverdelar revs från Wawels kungliga slott och kungens Władysław IV kista slogs sönder för att komma åt två silverspikar.

Bara från Lubomirski-slottet i staden Wiśnicz förde svenskarna 150 vagnar fullastade med sitt krigsbyte.

Huvudstaden Warszawa har lidit enormt. Från det kungliga slottet rövades ett helt galleri med värdefulla målningar, bl a verk av Rubens, van Dyck och Brueghl, liksom de två bronslejonerna som idag pryder Stockholms kungliga slottets borggård. Svenskarna plundrade slottet på allt av värde, de skrapade till och med guld från ramar och vägghpaneler och när det inte längre fanns något kvar att plundra förvandlade de slottet till ett stall för hästar.

Inte allt krigsbyte nådde Sverige. Vissa laster sjönk under transporten av byten genom Vistulafloden och idag hittar man en del av det på flodens botten. Svenskarna plundrade till och med arkitektoniska byggnadselement och idag har nästan 5 ton stenedlar hittats.

Så mycket för den historiska introduktionen och vi återvänder till ämnet "svenska bordet" eftersom det har samband med perioden för den svenska invasionen av Polen.

KUNGLIGT KALAS FÖR SVENSKARNA

Endast ett fåtal städer lyckades motstå de svenska invasionerna. En av dem var staden Zamość, där Jan II Zamoyski, ägare av stadens familjegods och förvaltare av kungliga källare bodde.

Svenskarna lyckades inte inta staden eftersom den var väl fortifierad och bevakad. Då beslutade Karl X Gustav att vinna det med en list. Efter den misslyckade belägringen skickade den svenska kungen ett meddelande till Jan Zamoyski att han skulle dra tillbaka sin svenska armé från staden om armén skulle bjudas på en avskedsmåltid innanför fästningens väggar.

Zamoyski förstod att kungens erbjudande var en fälla och insåg att han skulle förlora staden genom att låta den svenska armén komma in i fästningen. Men att avböja erbjudandet var inte tänkbart av gästfrihets och strategiska skäl. Han befallde att borden skulle sättas upp utanför stadsmuren och de bästa dryckerna och utsökt mat serverades. Det fanns emellertid inga bänkar eller sto-

lar, så den svenske kungen och hela hans armé var tvungna att äta stående med tallrikar i sina händer.

Nyheten om händelsen i Zamość spreds snabbt i Polen och till grannländerna och den återspeglades senare i många litterära verk.

Från den tiden, i Polen och flera andra länder kallas en gedigen buffé för "svenska bordet".

Text
Foto

TERESA SYGNAREK
EWA RIVERA och allmän domän

forts. från sid 7

Coronavirus globala prägel

Det bör komma en återhämtning nästa år, men den kommer inte att vara tillräckligt stark för att kompensera förlusterna från i år.

Inflation

Eurostats statistik i juni i år visar att den genomsnittliga årliga inflationen i EUs länder var 0,8%. Det finns länder där priserna har fallit, till exempel i Cypern, Grekland eller Estland. Men det finns också länder där prisutvecklingen var hög och Polen ligger på första pallen med en ökning med 3,8%. Sverige noterade en ökning med 0,9%.

Arbetslöshet

Eurostat siffror från juni i år visar att arbetslösheten i EU var 7,1%. Spanien och Grekland uppvissade den högsta arbetslösheten över 15%. Sverige hade 9,6%, medan den lägsta arbetslösheten var i Tjeckien och Polen. Enligt beräkningarna från polska ministeriet för familj, arbetskraft och socialpolitiken var arbetslösheten i Polen 6,1% i juni.

Valuta

Den svenska kronan fortsätter att växa i värde. I mars var 1\$ värd 10,5 kr och i början av augusti kunde man köpa den för 8,7 kr. Kronan är också starkare i förhållande till andra valutor, vilket kan vara positivt för dem som väljer att tillbringa sin semester utanför Sverige. Men de som har placerat sina besparingar i utländska aktier och fonder kan inte längre njuta av den starka svenska kronan. Enligt prognoser från Skandinaviska Enskilda Banken har kronan ännu inte nått sin topp och kommer att stiga ytterligare mellan 5 och 10%.

Den polska zloty försvagas systematiskt och de flesta prognoserna antar att nedgången för den polska zloty kommer att fortsätta under de kommande 12 månaderna. Den nuvarande låga kursen mot dollarn har man inte haft sedan 19 år, och mot euron sedan 11 år.

Varför är den polska zloty svag? De två viktigaste orsakerna är världsekonomin kollaps, men också det faktum att den polska zloty inte betraktas som en säker valuta, vilket innebär att investerare i kristider har mindre förtroende för den polska valutan. Polska Nationella Banken, som tillhandahåller de officiella kur-

ser för inköp och försäljning av utländska valutor rapporterar den 7 augusti angående polska zloty att köpkursen för 1 svensk krona är 0,4234 PLN och försäljningskursen 0,4320.

Enligt svenska bankers statistik från den 10 augusti varierar den genomsnittliga försäljningskursen för 1 zloty mellan 2,61 (Forex) och 2,47 kr (Handelsbanken). Motsvarande kurs för köp av 1 zloty i dessa banker är 2,19 respektive 2,32 kr.

Text TERESA SYGNAREK

Min pandemisemester på Island

Varför just Island?

Jag planerade något annat, men när det var dags att åka på semester, med gränserna stängda, ställdes jag inför ett dilemma - och vad nu då? Man vill åka, men möjligheterna har reducerats kraftigt.

Jag följer fler grupper om turism och resor på sociala nätverkssajter och det var en grupp som heter "Solister" som gav mig en idé. Under pandemin kom bara Island på frågan. Genomresa med fyra terrängbilar. Sova i tält. Ett köp av en flygbiljett innebär numera bara några klick. Sen återstod bara resan från Göteborg till Swinoujście i Polen, vägen till Gdansk och redo att flyga till Island. Efter landningen på flygplatsen i Reykjavik blev man utsatt för en obligatorisk tempkontroll och det första virustestet med provtagning från halsen och näsan. Resultatet fick man efter 24 timmar. Efter några dagar nästa test. Lyckligtvis inga negativa överraskningar.

17 personer i vår grupp. Vädret 15 grader, molnigt, lynnig sol och vind, men vem åker till Island för ett oklanderligt väder. Där lever man på utsikter, gejsrar, vildmarker och vattenfall. Naturligtvis från vagabondens synvinkel.

GLACIÄR, LUNNEFÅGLAR OCH VALER

Jag hamnade till och med på en glaciär. Självklart hade jag de rätta skorna, vilket hindrade mig från att dyka ner i den iskalla sjön. Det är lätt att hamna där men det skulle vara svårt att komma ur. Trots allt är glaciärklättring inte en dykarkurs.

Jag såg intressanta fåglar, lunnefåglar. De bor i jordhålor. De är väldigt färgglada. Orange näbb ger dem en speciell charm. De finns på den svarta stranden just nu på sommaren. Den är verkligen svart, eftersom det är vulkanisk aska. Klipporna ovanför stranden är intressanta. Orgelformade.

En del av gruppen tog en båtutture för att titta på valar. De tror att de såg en del av en valsvans. Det var bra att jag hade andra planer. Reykjavik är mycket intressant stad, fantastiskt färgglad och man kan se att lokalbefolkningen är lekfull inställning till livet. Vägar, hus och trottoarer är fulla av färger, till och med regnbågsfärgade, och väggmålningarna kommer ut ur väggarna i 3D-format. Det finns mycket att titta på. Många polacker bor där. Det märktes

*1 Internationella valutafonden, ofta förkortad IMF, (eng. International Monetary Fund) är en internationell organisation med 189 medlemsländer som verkar för att säkerställa finansiell stabilitet, underlätta internationell handel, främja hög sysselsättning och hållbar ekonomisk tillväxt och minska fattigdomen runt om i världen.

*2 Den stora depressionen var en lågkonjunktur som följde efter den stora Wall Street-kraschen i New York i USA den 29 oktober 1929. Från USA spred den sig snabbt till Europa och andra delar av världen, med förödande effekter.

*3 OECD, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, (eng. Organisation for Economic Co-operation and Development) är en internationell organisation för utbyte av idéer och erfarenheter inom områden som påverkar den ekonomiska utvecklingen mellan industriella länder med demokrati och marknadsekonomi, främst i de 35 medlemsländerna. Polen är medlem i OECD från 1996 och Sverige från 1991.

*4 Eurostat är ett generaldirektorat inom Europeiska kommissionen med uppgift att sammanställa och redovisa officiell statistik för Europeiska Unionen och dess medlemsstater.

dock att staden på 300 000 invånare är något öde. Skyddsmasker för ansikte är ett måste i butiker. Sällan någon med mask på gatan. Mer som en känsla av frihet och brist på stress, fantasier samt sympatisk inställning från lokalbefolkningen.

Priser med svindlande antal siffror. Du kan få andnöd när du ser dem. För ett kaffe nästan 300 ISK., soppa 1950 ISK. Regionalt kök serverar 7 rätter. Jag åt en ren. Naturligtvis inte en hel sådan, bara en tugga. En välsmakande snubbe. Maten lagade vi själva på campingplatser. Utrustningen och dess effektivitet är betydande, så när du packar för en sådan resa är det värt att vara väl förberedd.

BERG I REGNBÅGSFÄRGER OCH VARMA KÄLLOR

Du kan lida hunger i de isländska vildmarkerna, frysa i en för tunn sovsäck, men du kan inte låta bli att se regnbågsbergen. Jag har sett dem och är imponerad. De är utan tvekan unika i sin färgsammansättning, även om intensiteten i detta fenomen beror på säsong, väder och några andra detaljer. En annan obligatorisk attraktion är att bada i en varm källa och sedan i den iskalla floden bredvid. Termisk chock garanterad! Och immunologisk återställning. I den nuvarande situationen - nödvändigt!

Vi gjorde 4 000 km under tio dagar. Landskapsbilder fångade i kameran. Intressanta observationer. Mycket information och en möjlighet att möta liknande freaks.

I en tid för pandemisk turistförklamation rekommenderas Island starkt! Island är tillgängligt och mycket attraktivt. De som inte tror på det måste övertyga sig själva.

För Polonia Nowa berättade och fotograferade MAREK ZAWADA

Red. anm. Kungariket Island (isländska: Konungsríkið Ísland) var en konstitutionell monarki som fanns mellan 1 december 1918 och 17 juni 1944, då republiken Island bildades.

Isländsk Krona används som valuta på Island. Den isländska kronan infördes som valuta på Island år 1885, då den ersatte den tidigare valutan Danska Kronan. Den isländska kronan finns i valörerna 500, 1000, 2000 och 5000 ISK sedlar. 1 ISK = 0,027 PLN = 0,064 SEK

Islands ekonomi består till största delen av fiskeindustrin, som står för närmare 60% av landets varuexport och sysselsätter 8% av den arbetsföra befolkningen. Med undantag av kalk (som används i tillverkningen av cement), saknar Island helt naturresurser som är exporterbara, vilket innebär att ekonomin i landet är mycket känslig för förändringar i tillgång och efterfrågan av den befintliga exporten - fisket.

Turistsektorn blir en allt viktigare gren av den isländska ekonomin.

Polka w Szwecji z sercem dla zwierząt

Elżbieta Rosengren przyjechała z Polski do Szwecji 55 lat temu. W Karlshamn na południu Szwecji mieszka od 15 lat.

W Szwecji chodziła do szkoły, ukończyła studia socjologiczne ukierunkowane na ekonomię i administrację. Pracowała jako odpowiedzialna za gminny system informatyczny oraz była zatrudniona na Uniwersytecie w Karlshamn w dziale projektów unijnych oraz jako strateg ds. rozwoju. Obecnie jest na emeryturze.

Jej obecną pasją jest opieka nad zwierzętami. Od wielu lat była właścicielką kotów, które trzy lata temu zmarły. Wtedy dowiedziała się, że w Karlshamn jest miejsce, gdzie można pochować zwierzęta domowe. Skontaktowała się ze stowarzyszeniem Djurskyddet (Ochrona zwierząt), które ma pieczę nad najstarszym zwierzęcym cmentarzem w Szwecji.

Elżbieta pochowała tam swoje kotki i równocześnie wstąpiła jako członek do tego stowarzyszenia.

Oddział stowarzyszenia w Karlshamn jest najstarszą w Szwecji organizacją tego typu, powstałą w 1885 roku. Obecnie w całej Szwecji jest 55 oddziałów stowarzyszenia. W Karlshamn, na zasadzie wolontariatu pracuje osiem osób, a jedną z dwóch osób, które kierują zespołem jest właśnie Elżbieta Rosengren.

Od początku tej działalności Elżbieta zdecydowała się być przejściową opiekunką porzuconych kotów, dla których szuka się nowego domu.

Jej pierwszy kot, którym się zajęła był wychudzony i chory, a pod pieczę Elżbiety stał się zdrowym, dużym 8-kilogramowym kotem i nie został oddany, lecz znalazł stały dom u swojej opiekunki.

Do stowarzyszenia można zgłosić się z każdym zwierzęciem, dotyczy to zwierząt znalezionych i tych, które obecny opiekun musi oddać w inne ręce, a są to konie, króliki, jeże, psy i koty.

W ubiegłym roku schronienie w stowarzyszeniu znalazło 50 kotów i wszystkie te koty „przeszły” najpierw przez dom Elżbiety. Procedura jest taka, że najpierw szuka się domu zastępczego zanim kot znajdzie stałych opiekunów. Stowarzyszenie pracuje, aby wprowadzić obowiązek czipowania kotów, tak aby w przypadku porzucenia kota można było „dotrzeć” do właściciela.

Obowiązek czipowania dotyczy psów, ale rzadko zdarza się, żeby pies szukał nowego właściciela.

Porzucone kotki mają swój dom zastępczy u pani Elżbiety, zanim znajdą się dla nich nowi właściciele.

Bortlämnade katter har sitt fosterhem hos Elizabeth innan man hittar ett nytt hem åt dem.

Rodzina zastępcza, która podejmuje się opieki nad kotkami dostaje niezbędne środki tj. karmę i żwirek.

Koszty opieki weterynaryjnej pokrywane są ze środków finansowych stowarzyszenia. Środki te pozyskiwane są ze składek członków organizacji, wpłat prywatnych od miłośników zwierząt. Pieniądze były również pozyskiwane na festynach i festiwalach, na których organizowane były loterie i małe straganiki. Obecnie w dobie pandemii stowarzyszenie nie ma możliwości pozyskania dodatkowych pieniędzy.

Każdy z nas, jeżeli chce pomóc opuszczonym zwierzętom może odszukać oddział stowarzyszenia w pobliżu swojego miejsca zamieszkania i wesprzeć finansowo lub przyjąć zwierzę do swojego domu, wystarczy wejść na stronę:

www.djurskyddet.se/karlshamn

Placówka w Karlshamn nie poradziłaby sobie z pomocą dla tak dużej ilości kociaków bez pomocy producenta karmy Hills, który karmę dostarcza za darmo.

A już na pewno nie poradziłaby sobie bez zaangażowania takich osób jak Elżbieta Rosengren.

Tekst
Zdjęcia

EDYTA SZELĄGOWSKA
ELŻBIETA ROSENGREN
i EDYTA SZELĄGOWSKA

Polisk kvinna i Sverige med hjärtat för djur

Elizabeth Rosengren kom till Sverige från Polen för 55 år sedan. Hon har bott i Karlshamn i södra Sverige de senaste 15 åren. I Sverige gick hon till skolan, tog examen i sociologiska studier med fokus på ekonomi och administration. Hon arbetade som ansvarig för kommunalt IT-system och var anställd vid Karlshamns Universitet på en avdelning för EU-projekt och som utvecklingsstrateg. Hon är för närvarande pensionerad.

Hennes nuvarande passion är att ta hand om djur. Under många år var hon ägare till katter som dog för tre år sedan. Då fick hon reda på att det fanns en plats i Karlshamn där husdjur kunde begravas. Hon kontaktade sedan Djurskyddet (djurskyddsföreningen), som var ansvarig för Sveriges äldsta djurkyrkogård. Djurskyddsföreningen i Karlshamn är Djurskyddets äldsta filial i Sverige som grundades 1885. För närvarande finns det 55 filialer av föreningen i hela Sverige. I Karlshamn arbetar på frivillig basis åtta personer, och en av de två som leder teamet är Elizabeth Rosengren.

Från början av denna verksamhet beslutade Elżbieta att vara en tillfällig vårdare av övergivna katter för vilka föreningen sökte nytt hem.

Hennes första katt, som hon tog hand om, var utmagrad och sjuk men under Elizabeths vård blev den en frisk, stor 8-kilos katt och gavs inte bort, men hittade ett hem hos Elizabeth.

Elizabeth Rosengren tar hand om djurkyrkogården "Djurlunden".
Elżbieta Rosengren opiekuje się cmentarzem dla zwierząt „Djurlunden”.

Till djurskyddsföreningen kan man komma med valfritt husdjur, detta gäller djur som hittats och de som den nuvarande vårdaren måste ge bort, till exempel hästar, kaniner, igelkottar, hundar och katter.

Förra året fick 50 katter skydd hos föreningen och alla dessa katter passerade först genom Elizabeths hem. Förfarandet är att ett fosterhem söks först innan katten hittar en permanent vårdnadshavare. Föreningen arbetar för att införa en skyldighet att chippa katter, så att om katten överges kan det bli möjligt att spåra ägaren. Skyldigheten att chippa gäller hundar, men det är

“Djurlunden” är vackert belägen i skogen och där kan djurägare begrava sitt älskade djur. Man kan begrava djuret med en minnessten eller på en minneslund.

På vinter finns även på Djurlunden foderautomater för solrosfrön, talgbol-lar och jordnötter.

Cmentarz dla zwierząt „Zwierzęcy gaj” jest pięknie położony w lesie i tutaj właściciele zwierząt mogą pochować swojego ukochanego zwierzaka. Pochówek może być tradycyjny z nagrobkiem lub bezimienny w tzw. zakątku pamięci.

W okresie zimowym funkcjonują tutaj automaty z karmą - nasionami słonecznika, kulkami tojowymi i orzeszkami ziemnymi.

sällsynt att en hund letar efter en ny ägare.

Fosterfamiljen som tar hand om katterna får de nödvändiga medlen, dvs. mat och kattsand.

Kostnader för veterinärvård täcks av föreningens medel. Dessa medel erhålls från medlemsavgifter, bidrag från organisationens medlemmar och privata bidrag från djurälskare. Pengar samlades också in på olika fester och festivaler där lotterier och små försäljningsstånd organiserades. För närvarande, under den rådande pandemin kan föreningen inte samla in ytterligare pengar.

Vem som helst som vill hjälpa övergivna husdjur, kan hitta föreningens filial nära sin bostadsort och antingen stödja ekonomiskt eller ta emot husdjur i sitt hem, besök sidan: www.djurskyddet.se/karlshamn

Föreningen i Karlshamn skulle inte ha kunnat hjälpa så många kattungar utan hjälp djurmattillverkaren Hills, som tillhandahåller gratis foder.

Men föreningen skulle inte ha klarat sin verksamhet utan stöd från människor som Elizabeth Rosengren.

Text
Foto

EDYTA SZEŁĄGOWSKA
ELŻBIETA ROSENGREN
och EDYTA SZEŁĄGOWSKA

DAGMARA TUREK

22 IX 1984 - 8 II 2020

„Odeszłaś cicho, bez słów pożegnania (...) tak jakbyś nie chciała swym odejściem smucić (...) tak jakbyś wierzyła w godzinę roztania, że masz niebawem z dobrą wieścią wrócić”.

ks. Jan Twardowski

8 lutego 2020r. niespodziewanie odeszła wspaniała osoba. Cudowna córka, wspaniała partnerka, siostra i niezastąpiona nauczycielka Szkoły Polskiej.

Dagmara była wyjątkowym człowiekiem. Przyjechała do Szwecji tuż po ukończeniu studiów na Akademii Pomorskiej w Słupsku, na kierunku Filologia polska o specjalizacji nauczycielskiej.

W 2008 roku rozpoczęła pracę w Szkolnym Punkcie Konsultacyjnym przy Ambasadzie RP w Sztokholmie (obecnie Szkoła Polska im. Katarzyny Jagiellonki przy Ambasadzie RP w Sztokholmie) i dalsze kształcenie językowe, najpierw SFI na Academia Eductus AB, później SAS-SFP na Åso vuxengymnasium, studiowała „Barn och fritid” na Kompetens Utvecklings Institutet oraz literaturę na Hermods AB. Poza tym ukończyła niezliczoną ilość kursów i szkoleń. W 2011 roku rozpoczęła pracę w Sollen-tunie, jako nauczyciel języka ojczystego - modersmåls-lärare, później w Botkyrka Friskola, a następnie w Nacka kommun, gdzie pracowała do końca, tak jak w Szkole Polskiej.

Ulubiony cytat Dagmary to: *“zła się nie ulękne”* i taka też była jej dewiza życiowa. Zawsze zaangażowana, otwarta i przyjaźnie nastawiona do wszystkich.

Była inicjatorką zbiórki dla bezdomnych Polaków w Sztokholmie. W Szkole Polskiej zawsze wszystkim służyła pomocą i dobrą radą.

Uczniowie uwielbiali ją i cenili jej zaangażowanie i pomysłowość. Organizowała dla młodzieży szkolnej spotkania z reprezentantami różnych zawodów.

Swoim niespodziewanym odejściem sprawiła wszystkim ogromny smutek. W dniach 10 do 12 lutego 2020r. w Szkole Polskiej ogłoszono żałobę.

Na korytarzu szkoły wystawiono zdjęcie i książkę pamiątkową. Wpisywali się nauczyciele, uczniowie, rodzice i przyjaciele.

Książka wypełniła się pięknymi słowami.

„Byłaś najlepszą nauczycielką, a radość i uśmiech były Twoim drugim imieniem” - N.W.

„(...) żadne dzisiaj nasze słowa nie są w stanie wyrazić tego, co teraz czujemy. Tak trudno jest w to uwierzyć, że Pani już z nami nie ma, że nie zobaczymy Pani już na szkolnym korytarzu, wśród nas, że nie obdarzy Pani nas swoim uśmiechem”. - klasa I LO

Nauczyciele wspominają ją jako serdeczną koleżankę pełną energii i optymizmu:

„Nasza koleżanka, bardzo wyjątkowa osoba. Jej poczucie humoru, dystans do samej siebie, chęć niesienia pomocy osobom, które znała, jak i całkiem obcym ludziom zawsze budziły moją sympatię do Niej. Nie katalogowała ludzi na lepszych i gorszych, wszystkim podawała pomocną dłoń. Uśmiechnięta, nie narzekała na nic”.

“Pedagog z powołania, radosna, pomocna, troskliwa, dobra dusza, wzór do naśladowania”.

„Dla mnie niedościgniony wzór pedagogiczny...”

„... nie potrafiła rzeźić obok czyjejs krzywdy obojętnie (...)”.

„Niby cicha, skromna, ale jak już coś zrobiła to z przytupem. Przez życie szłaś pewnie i zdobywałaś to, co było dla Ciebie ważne i istotne, nigdy nie byłaś obojętna na pomoc dla innych, śmiechem zarażałaś wszystkich dookoła, potrafiłaś dotrzeć tam, gdzie inni nie dawali rady... szczególnie do serc uczniów, dla których byłaś ogromnym autorytetem. Dagmara ... piszę nie żegnaj, lecz do zobaczenia, kiedyś tam...”

„(...) pozostanie w mojej pamięci jako uśmiechnięta, tańcząca Gwiazda przedstawienia, która potrafiła rozbawić nawet największego ponuraka... jestem przekonana, że teraz też na pewno tańczy tylko, że dla publiczności, tej nieco wyżej ponad nami... kiedyś na pewno zatańczymy z nią ...”

Znajomi zaangażowani w akcję dla bezdomnych Polaków w Sztokholmie piszą o niej:

„...osoba od zalepcza logistycznego i napędzania innych do działania. Energi ma tyle, że obdarzyłaby cały Sztokholm” - R.M.

„... a teraz już jej z nami nie ma. Pozostaje ogromna pustka i nadzieja, że jeszcze kiedyś się spotkamy.”

W trakcie pogrzebu oraz tuż po były zbierane pieniądze na Fundację Pomocy Dzieciom Kolorowy Świat w Łodzi, w której pomoc Dagmara była zaangażowana od dawna.

Pełna życia, radości i planów.

Tekst
Zdjęcia

ANNA BARMUTA-WOLNICZEK
Archiwum prywatne rodziny,
RENATA TARLECKA, Przewodnicząca Rady Rodziców w Szkole Polskiej w Sztokholmie

Jedna z jej ostatnich ról to dworka w przedstawieniu „Ta Katarzyna, to nasza dziewczyna” przygotowanym przez nauczycieli Szkoły Polskiej w Sztokholmie dla swoich uczniów, z okazji 450 rocznicy koronacji Katarzyny Jagiellonki patronki szkoły na królową Szwecji.

En av hennes sista roller var hovdamen i föreställningen ”Denna Katarina, det är vår tjej” framtagen av lärarna på Polska i Stockholm för skolans elever med anledning av 450-årsjubileet för kroningen av Katarina Jagiellonica till Sveriges drottning, skolans beskyddare.

DAGMARA TUREK
22 IX 1984 - 8 II 2020

Dagmara var en exceptionell person. Hon kom till Sverige direkt efter examen från Pomeranian University i Slupsk, med examen i polsk filologi med en lärarpecialisering.

2008 började hon arbeta på skolan vid polska ambassaden i Stockholm (numera Polska Skolan Katarina Jagiellonica) och fortsatte sin språkutbildning, först på SFI vid Academedia Educatus AB, sedan SAS-SFP vid Äso vuxengymnasium. Hon studerade “ Barn och fritid ”på Kompetens Utvecklings Institutet och litteratur på Hermods AB. Dessutom avslutade hon otaliga kurser och utbildning. 2011 började hon arbeta i Sollentuna som modersmåls lärare, sedan i Botkyrka Friskola och sedan i Nacka kommun, där hon arbetade fram till slutet, liksom på den Polska Skolan.

Dagmaras favoritcitat var: ”*Jag ska inte att frukta det onda*” och det var också hennes livsmotto. Alltid engagerad, öppen och vänlig för alla.

Hon var initiativtagare till en insamling för hemlösa polacker i Stockholm. På den polska skolan var hon alltid tillgänglig för alla med hjälp och bra råd.

Eleverna älskade henne och uppskattade hennes engagemang och kreativitet. Hon organiserade möten med representanter för

olika yrken för skolbarnen.

Vi har upplevt hennes oväntade bortgång med stor smärta. Under tiden 10-12 februari utlystes sorg vid Polska Skolan.

Ett foto och en minnesbok ställdes ut i skolans korridor. Lärare, elever, föräldrar och vänner skrev i boken som fylldes med vackra ord.

“*Du var den bästa läraren och glädje och leende var ditt mellan-namn*” - N.W.

“*(...) inga ord kan uttrycka vad vi känner idag. Det är så svårt att förstå att du inte längre är med oss, att vi inte längre kommer att se dig i skolkorridoren, bland oss, att du inte kommer att ge oss ditt leende.*” - 1: a LO-klass

Lärarna minns henne som en varm vän, full av energi och optimism:

“*Vår vän, en mycket speciell person. Hennes känsla för humor, avstånd till sig själv, villighet att hjälpa människor hon kände och som även främlingar väckte alltid min sympati för henne. Hon begömde inte människor som bättre och sämre, hon gav en hjälpande hand till alla. Leende klagade hon inte över någonting.*”

“*En bra pedagog, glad, hjälpsam, omtänksam, god själ, förebild.*”

“*För mig, en oöverträffad pedagogisk modell ...*”

“*... hon kunde inte passera likgiltigt någon som led (...).*”

“*Du verkade vara tyst och blygsam, men när du gjorde något var det med engagemang. Du gick genom livet med självförtroende och kunde uppnå det som var viktigt och väsentligt för dig, du var alltid villig att hjälpa andra, du smittade alla med din skratt, du lyckades uppnå det som andra inte kunde klara av ... särskilt till hjärtan av elever för vilka du var en enorm autoritet. Dagmara ... jag skriver inte adjö, men på återseende, en dag där någonstans...*”

“*(...) hon kommer att förbli i mitt minne som leende och dansande stjärna i showen, som kunde roa även den dystraste personen ... Jag är övertygad om att hon nu också dansar men för annan publik, den som är högreovanför oss ... vi kommer definitivt att dansa med henne en dag ...*”

Hennes vänner som deltog tillsammans med henne i kampanjen för hemlösa polacker i Stockholm skriver så här:

“*... en person med känsla för logistik och som kunde driva andra till handling. Energi tillräckligt för att ge hela Stockholm*” - R.M.

“*... och nu är hon inte längre med oss . Det finns ett stort tomrum kvar och ett hopp att vi möts igen en dag.*”

Under begravningen och direkt efter samlades pengar in för hjälpstiftelsen Färgglad Värld för barn i staden Łódź, där Dagmara hade varit involverad under lång tid.

Full av liv, glädje och planer.

Text
Foto
ANNA BARMUTA-WOLNICZEK
Familjens privata arkiv,
RENATA TARLECKA, ordförande
för Föräldrådet i Polska Skolan
i Stockholm

